

TWEEDE CONGRES-DEMOCRAAT

TOEGANG EN STEMRECHT CONGRES

De toegangsprijs voor het voorjaarscongres bedraagt wederom f. 10.- per persoon.

De toegangskaarten, die bij de kassa verkrijgbaar zijn, gelden voor de gehele dag of U nu om 10.00 uur of om 15.00 uur binnenkomt.

Volgens het huishoudelijk reglement kunnen leden alleen hun rechten uitoefenen, wanneer zij aan hun contributieplichtingen hebben voldaan.

Stemkaarten zullen aan de balie worden uitgereikt op vertoon van de lidmaatschapskaart.

Wij hopen nu maar dat U tijdig Uw contributie hebt betaald, zodat U Uw lidmaatschapskaart nog vóór het congres in huis hebt. Leden, die onverhoopt nog geen lidmaatschapskaart hebben ontvangen, worden verzocht hun giro/bankafschrift mee te brengen.

Aan de kassa kan eveneens tegen kwitantie de contributie worden betaald.

MOTIES/AMENDEMENTEN.

Moties en amendementen voor de Algemene Ledenvergadering van 22 april 1978 moeten uiterlijk donderdag 13 april 1978 om 17.00 uur op het landelijk secretariaat, Javastraat 6 te Den Haag, zijn.

De moties en amendementen moeten door tenminste vijf leden van D'66 ondertekend zijn en verzonden worden ter attentie van de rapportagecommissie.

Zij zullen in het congresboek worden opgenomen, dat op de Algemene Ledenvergadering zal worden verstrekt.

LOGIES

Wanneer leden in Zwolle willen logeren kunnen zij de bemiddeling inroepen van de afdeling Zwolle.

Als contactpersoon treedt op:

Mia Hoogendoorn, Zwemmer 31, Zwolle, tel. 05200-30708 (na 18.00 uur).

VOORJAARSCONGRES 1978

OP 22 APRIL 1978 WORDT DE 22ste ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE POLITIEKE PARTIJ DEMOCRATEN '66 GEHOUDEN.

Alle leden en belangstellenden zijn welkom.

De agenda werd gepubliceerd in de Democraat van februari 1978.

We beginnen om 10.00 uur.

BUITENSOCIETEIT - ZWOLLE

KINDEREN OP HET CONGRES

Het is een goede gewoonte, dat op D'66 congressen iedereen welkom is. Ook kinderen. Wij kunnen ons echter voorstellen, dat al het gepraat in de congreszaal Uw kinderen minder interesseert en U soms wél wilt luisteren en meepraten. Daarom is er gelegenheid Uw kinderen toe te vertrouwen aan enkele mensen die hen gezellig zullen bezighouden.

Wij willen wel graag weten hoeveel kinderen hiervan gebruik maken. Daarom graag tijdig een telefoontje aan het landelijk secretariaat, dan weten wij hoeveel accommodatie en begeleiding nodig is.

INHOUD

Uit de inhoud:

Wat te doen met de financiën?	blz. 2
De Grondslagen van D'66	blz. 3 e.v.
De ALV en haar resoluties	blz. 5 e.v.
Nieuws van het PSVI	blz. 6
De goeie ouwe VAR	blz. 7
Gemeenteraadsverkiezingen en de campagne	blz. 8
Een humanist over politiek	blz. 9
Henry Faas in de Democraat	blz. 10
Wat doet de fractie?	blz. 11
Aad Nuis als partijganger	blz. 12
D'66: een filosofie?	blz. 14 e.v.
D'66 en Europa	blz. 16 e.v.
De statuten	blz. 28 e.v.
De geschillencommissie doet een uitspraak	blz. 25
De werkgroepen van de SWB	blz. 30

COLOFOON

REDAKTIERAAD

De uitgifte van de Democraat geschiedt onder verantwoordelijkheid van een door het hoofdbestuur benoemde redaktieraad die als volgt is samengesteld:

Piet van Baarsel (eindredacteur)
Ernst Bakker
Eric Denig
Frans Rogier
Jan Veldhuizen
Stijn Verbeeck

Als redaktiesekretaresse is aan de redaktieraad toegevoegd:
Kitty Warburg

Korrespondentie, kopij e.d. richten aan het redaktiesekretariaat Democraat
Javastraat 6
Den Haag.

VERANTWOORDELIJKHEID

Artikelen die namens het hoofdbestuur, de fracties in vertegenwoordigende lichamen, het SWB-bestuur, het PSVI bestuur, de VAR of andere officiële partijorganen worden geschreven, vallen onder volledige verantwoordelijkheid van de redaktieraad.

De overige artikelen vallen buiten de verantwoordelijkheid van de redaktieraad en bevatten diensgevolge de persoonlijke mening van de schrijver.

Teneinde deze artikelen duidelijk te onderscheiden zullen de titels worden voorafgegaan door een ★ teken.

DE DEMOCRAAT

De Democraat wordt gratis toegezonden aan alle leden van D'66. Niet-leden kunnen zich abonneren voor f 25,- per jaar. Losse nummers zijn verkrijgbaar bij het sekretariaat voor f 3,- per stuk.

WANNEER VERSCHIJNT DE DEMOCRAAT

Democraat nr. 4 verschijnt 12 mei.

Sluitingsdatum kopij: 26 april.

De Democraat verschijnt 9x per jaar.

ADVERTENTIE TARIEVEN

1/1 pagina: f 500,--
1/2 pagina: f 300,-- liggend
1/3 pagina: f 250,-- staand
1/4 pagina: f 200,-- liggend
1/6 pagina: f 150,-- staand

Contractprijzen op aanvraag verkrijgbaar.
Plaatsing van advertenties is mede onderworpen aan de goedkeuring van de redactie.

Technische gegevens:
formaat: 21 x 29.7 cm
formaat zetspiegel: 18,5 x 26 cm
aantal kleuren: 1
drukprocedé: offset.

Bij aanlevering van complete opname modellen worden geen meerkosten, berekend.

HET HOOFDBESTUUR CONTRIBUTIEREGELING

In deze Democraat is de uitspraak van de Geschillencommissie opgenomen over de gevolgde procedure bij de behandeling van het contributievoorstel voor 1978 op het congres van november 1977 te Nijmegen. Het is bekend dat het hoofdbestuur bij de aanvaarding van een gewijzigd voorstel verrast was over de effecten van de op dit congres ook door haar aanvaarde contributieregeling 1978. Deze regeling bleek achteraf onverenigbaar met de begroting voor 1978. Om deze reden heeft het hoofdbestuur gemeend voorlopige maatregelen te moeten treffen vooruitlopend op de heropening van de bespreking over de contributieregeling voor 1978 op het congres van 22 april 1978 te Zwolle.

Uit de cijfers over het eerste kwartaal 1978 blijkt dat de voorlopige contributieregeling voor 1978, zoals in de ledenbrief van januari 1978 is voorgesteld, over het algemeen wordt aangehouden. Eveneens blijkt dat deze regeling sterk achterblijft op de begrote gemiddelde contributie voor 1978. Daartegenover staat echter een toename van het aantal leden sedert november 1977 waardoor een tekort op de begroting voor 1978 aan de inkomstzijde kan worden beperkt. Dit tekort zal plusminus f 75.000,- bedragen.

In het licht van het bovenstaande zal het hoofdbestuur op het congres te Zwolle de Algemene Ledenvergadering voorstellen de voorlopige contributieregeling 1978 zoals in de ledenbrief van januari 1978 geargumenteed goed te keuren.

Aan deze ledenbrief is de volgende passage ontleend:

"Vooruitlopend op een hieromtrent door de Algemene Ledenvergadering te nemen besluit stelt het hoofdbestuur de volgende contributieregeling 1978 voor:

belastbaar inkomen tot f. 20.000,-
f. 35,- per jaar
belastbaar inkomen boven f.20.000,-
f. 55,- per jaar
belastbaar inkomen boven f.30.000,-
f. 90,- per jaar
belastbaar inkomen boven f.40.000,-
f.140,- per jaar
belastbaar inkomen boven f.60.000,-
f.175,- per jaar
belastbaar inkomen boven f.80.000,-
f.210,- per jaar

Volledigheidshalve merken wij hierbij op dat de contributieregeling 1977 voorzag in halvering van het contributiebedrag voor tweede en volgende gezinsleden uit een en hetzelfde gezin.

In bovenstaande regeling betaalt ieder(gezin)lid het aan zijn of haar belastbaar inkomen gerelateerde contributiebedrag. (Gezins)leden zonder (eigen) inkomen betalen de minimum contributie ad f. 35,- per jaar."

De contributieregeling voor 1979 e.v. zal op basis van de reële cijfers over 1978 moeten worden goedgekeurd. Hierin zal het tekort over 1978 dan moeten zijn verwerkt.

E.F.Maas
penningmeester

VERKIEZINGEN VAN DE PROVINCIALE STATEN

door Frans Rogier.

Als deze Democraat in de bus glijdt zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten alweer achter de rug en weten wij hoe D'66 uit de bus is gekomen. Na afloop van de kamerverkiezingen van 1977 heb ik enkele cijfers op een rijtje gezet. Ik heb dat nu eens van tevoren geprobeerd. Op basis van resultaten van mei 1977 en de laatst bekende algemene prognoses heb ik een voorstelling berekend. Het zou in dit verband te ver voeren als ik exakt moet aangeven hoe ik tot die verwachting ben gekomen en bovendien zou dat ten onrechte de indruk kunnen wekken dat deze prognose statistisch verantwoord is. Daarom zal ik mij ook beperken tot het aantal PS-zetels en geen percentages vermelden.

Ik acht een goede kans aanwezig dat D'66 40 zetels van het totale aantal van 701 behaalt. Per provincie schat ik de volgende resultaten:

Groningen	3	Noord-Holland	7
Friesland	3	Zuid-Holland	6
Drenthe	2	Zeeland	2
Overijssel	3	Brabant	4
Gelderland	4	Limburg	2
Utrecht	4		

Ik hoop uiteraard dat deze prognose uitkomt of liever nog te laag is. Deze uitslag is immers ook een aardige graadmeter voor de landelijke verhoudingen en de invloed op de gemeenteraadsverkiezingen moet ook niet onderschat worden.

T C D 1

Hierbij treft U ter bespreking op het kongres van 21 april 1978 te Zwolle de eerste versie aan van de D'66-grondslagen. Het Hoofdbestuur geeft hiermee uitvoering aan een met grote meederheid aangenomen motie van het voorjaarskongres van 1977.

Op dit moment bestaan de grondslagen nog uit twee delen nl. een artikel-gewijs stuk en een toelichting. Of dit zo moet blijven is de vraag. Welke vorm onze grondslagen uiteindelijk ook gaan krijgen, zij zullen in ieder geval deel moeten deel uitmaken van het Beleidsprogramma.

Wat de procedure betreft het volgende. Het Hoofdbestuur is van mening dat het vaststellen van grondslagen - zeker voor D'66 - een zwaarwichtige zaak is, waarvoor de partij alle tijd moet nemen. Het is daarom niet de bedoeling, dat het stuk op het komende kongres reeds wordt vastgesteld.

Er zal bij die gelegenheid in eerste ronde over het stuk kunnen worden gediscussieerd. Daarna gaat het grondslagenkoncept de partij in, onder de hoede van de werkgroep Achtergronden van de SWB voor een langdurige studieperiode in de afdelingen. Dit betekent dat het indienen van moties over of amendementen op het stuk in dit stadium niet nodig is.

Over de met onze grondslagen te volgen procedure treft U hieronder een HB-resolutie aan.

Hein van Oorschot
sekretaris-politiek

GRONDSLAGEN VAN VRIJHEIDSGEZIND
POLITIEK HANDELEN

1. Voor D'66 staat voorop, dat politiek handelen slechts zinvol kan zijn als het leidt tot een handhaving en vergroting van de ontplooiingsmogelijkheden van individuele mensen. Deze ontplooiing moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens en zonder politieke, sociale en economische discriminatie van anderen.

2. Voor D'66 bestaat vrijheid niet uit afgeperkte terreinen waarop individuen hun gang kunnen gaan, maar uit ontplooiingsmogelijkheden die mensen voor elkaar scheppen door de manier waarop zij met elkaar omgaan. Die vrijheid bestaat slechts voor zover wij haar telkens opnieuw laten ontstaan.

3. Vrijheid zoals wij die verstaan vereist verdraagzaamheid in positieve zin. Dat wil zeggen, een houding die anderen en hun anders zijn niet slechts duldt maar hun verscheidenheid waardeert als een positief goed. D'66 ziet deze verscheidenheid tevens als de voornaamste bron van maatschappelijke vernieuwing.

4. Onze opvatting van vrijheid eist voorts, dat degenen die in onze maatschappij in de verdrukking komen middelen worden geboden waarmee zij zich uit hun verdrukking kunnen vrij maken. Die middelen moeten worden afgestemd op individuele personen en hun behoeftes en wensen, en mogen niet worden opgelegd of opgedrongen als de afdoening van een plicht of ter verwerkelijking van een doelstelling die anderen hebben vastgesteld.

Individuele vrijheid zoals wij die verstaan kan slechts bestaan op basis van solidariteit. Solidariteit mag echter niet individuele vrijheid in verdrukking brengen, want dan ontaardt zij (ongeacht de kwaliteit van de bedoelingen die haar voeden) in betutteling en autoritair gedrag.

5. Uit onze vrijheidsopvatting volgt, dat wij als toetsingscriteria voor de mate waarin ons vrijheidsideaal in de maatschappij wordt verwezenlijkt niet alleen zien de staatkundige waarborgen van de individuele vrijheid en de rechtsmiddelen die het individu heeft ter bescherming van zijn belangen. Evenzeer dient daarbij de mate beschouwd te worden waarin minderheidsgroepen worden getolereerd en in staat gesteld zich naar hun eigen waarden en normen te gedragen, de manier waarop wij solidair zijn met in de verdrukking geraakte mensen, de manier waarop onze maatschappij haar verantwoordelijkheid waar maakt jegens hen die door hun gedrag de vrijheid en de veiligheid van anderen in gevaar brengen, en de manier waarop het verwerven en het gebruik van macht in onze maatschappij wordt genormeerd en bewaakt.

6. Macht - d.w.z. het vermogen om het gedrag van anderen eenzijdig te beïnvloeden of, in het uiterste geval, te bepalen - is op zichzelf goed noch kwaad. Macht is zelfs onmisbaar als middel voor het tot stand brengen en handhaven van een maatschappij waarin mensen vreedzaam en in vrijheid met elkaar kunnen samenleven en samenwerken. Macht is een kwaad,

wanneer zij verkeerd wordt gebruikt en vooral wanneer het verkrijgen en vergroten van macht een doel op zichzelf wordt. Zowel (de mogelijkheid tot) het verwerven als het uitoefenen van macht behoren onderworpen te zijn aan normen en toezicht. De beschikking over macht verplicht tot openheid en verantwoording tegenover degenen over wie zij wordt uitgeoefend.

Het toezicht op de verwerving en het gebruik van macht kan slechts effectief zijn als dit zelf over macht beschikt. Daarom vereist een goed toezicht op macht niet alleen duidelijke spelregels en besluitsvormingsprocedures maar ook een evenwichtige spreiding van macht.

Monopolielevering en concentratie van macht moeten worden tegengegaan zowel in de overheids sfeer als in de particuliere sfeer.

7. D'66 beschouwt democratie als middel en als doel, als een manier om beslissingen te nemen en als een politiek ethische houding die openheid en verdraagzaamheid eist tegenover anderen, als iets dat voor een deel verwezenlijkt is en als een ideaal om na te streven.

8. In deze opvatting is democratie een voortdurend proces van vernieuwing en hervorming waarin beslissingsmethodes (zoals besluitvorming bij meerderheid van stemmen, aanwijzing van vertegenwoordigers door vrije algemene verkiezingen, hoor en wederhoor, inspraak en medezeggenschap) niet op zichzelf waarde toekomen maar als middel dienen voor de vervulling van de dubbele opgaaf: mensen vrij maken en vrij laten. Democratie is pas democratie als zij zichzelf in stand houdt.

9. Deze opvatting van democratie is niet verenigbaar met onwrikbare standpunten of dogma's over de inrichting van de maatschappij of over het gedrag dat mensen van elkaar mogen eisen en evenmin met kant en klare blauwdrukken voor een toekomstige maatschappij. Zij eist integendeel openheid en verdraagzaamheid jegens anderen (vooral minderheidsgroepen), een voortdurende kritische instelling tegenover alle, ook de op democratische wijze tot stand gekomen beslissingen en de daarbij als uitgangspunt gekozen waarden en normen.

Ook democratische beslissingen moeten getoetst worden wat betreft hun effecten aan de hierboven (in punt 5) genoemde criteria.

10. D'66 streeft ernaar zijn standpunten en uitgangspunten zoveel mogelijk vatbaar te maken voor kritiek en voor toetsing op hun veranderende maatschappelijke betekenis door het formuleren van actiebeginselen die leidraad zijn van zijn beleidsprogramma.
11. Deze opvattingen van democratie eist niet in de laatste plaats, dat ook aan toekomstige generaties de ruimte en vrijheid wordt gelaten om aan hun toekomst vorm te geven - zoals wij die verkregen als een nalatenschap van vorige generaties.

Toelichting bij de D'66-grondslagen

1. Inleiding

De democratische politieke partijen in Nederland hebben, net als Nederlanders zelf, veel gemeen in hun zedelijke uitgangspunten. Vrijheid, gelijkheid en broederschap; sociale rechtvaardigheid en het recht van ieder om zichzelf te zijn en te worden: al dergelijke termen verwijzen naar een complex van waarden en normen, soms onderling strijdig maar vaak in elkaars verlengde liggend, waar we het in principe gemakkelijk allemaal over eens worden. We maken ten slotte deel uit van dezelfde politieke cultuur, onderling verbonden niet alleen door de grote abstracties, maar ook door de uiterlijke kenmerken die de Nederlandse stijl van politiek bedrijven onderscheiden van die in andere landen. Natuurlijk zal elke partij binnen het gemeenschappelijke waardencomplex een eigen, karakteristieke nuancering aanbrengen. Vaak leidt dat, vooral in manifesten en beginselverklaringen van het traditionele soort, tot versimpeling. Een waarde (individuele vrijheid, sociale gelijkheid, christelijke naastenliefde) krijgt dan niet alleen de meeste nadruk maar wordt ook voorgesteld of al de andere er rimpelloos uit voortvloeien. Dat er wel eens dilemma's zijn, gevallen waarin moet worden gekozen tussen wat de ene en wat de andere waarde voorschrijft, daarvoor tonen zulke strijdbare geschriften meestal weinig oog. De karakteristieke vertekening die met name elk van de drie traditionele partijen aan het gemeenschappelijk waardencomplex geeft, wordt versterkt door een ander verschijnsel: hoewel ze alle drie pretenderen volkspartijen te zijn, d.w.z. het beste

te willen voor alle bevolkingscategorieën, zijn bij elk van hen bepaalde belangengroepen sterker vertegenwoordigd dan andere: vakbeweging bij de PvdA, ondernemers bij de VVD, stands- en allerlei soc.-cult. organisaties bij het CDA, waar ook al die conservatieve realisten een natuurlijk tehuis vinden die macht willen zonder er veel nieuws mee te doen, en die weten dat die macht in het midden ligt.

Uit dit spel van belang en beginsel kwam een vrij stabiel systeem voort, dat zowel onderlinge strijd als samenwerking mogelijk maakte, en waarin elke partij voor de bekende problemen vanuit de bekende uitgangspunten naar de bekende oplossingen redeneerde. In de zestiger jaren echter begon steeds duidelijker te worden dat het systeem beter geschikt was om elkáár in de gaten houden dan de onberekenbaar snel veranderende werkelijkheid.

Uit dat inzicht werd D'66 geboren. Snelle onderkenning van de nieuwe, onvoorzienbare problemen, doorlopende analyse van de veranderende samenleving, aandacht voor telkens nieuwe punten waar mensen in de knel waren gekomen, dat alles met de creatieve medewerking van veel meer mensen dan tot nu toe bij de politiek betrokken waren geweest - dat waren voor de oprichters van de nieuwe partij de ware kenmerken van vooruitstrevende politiek. Het oude spel van beginsel en belang raakte bij hen in discredit. De typische vertegenwoordigers van de traditionele belangengroepen kregen in de nieuwe partij weinig gehoor, - in tegenstelling tot de actiegroepen met hun alarmschelfunctie. Het beroep op (een eigen keus uit) algemene beginselen werd als overbodig en parmantig ervaren, evenals het, daarmee meestal gepaard gaande, woordenrijk vertoon van bewogenheid. Ideologisch en domatisch waren de gangbare en verwisselbare verwijten aan de traditionele partijen: traditionele overtuigingen werden voornamelijk gezien als spinrag dat een heldere kijk in de weg zat.

Er was, met andere woorden, een nieuwe politieke mentaliteit aan bod gekomen, - maar zoals bij alles wat nieuw is, werd die omgeven door overdrijvingen en misverstanden, ook bij de aanhangers. Elk etiket had zijn nadelen. Nuchtere geesten onder de D'66-ers noemden zich zakelijk en pragmatisch, meer romantisch aangelegden spraken graag over de onzekerheid als levenshouding. En de tegenstanders, denkend in

de termen van het oude spel, moesten in het ogenschijnlijk ontbreken van specifiek beginsel en belang en de nadruk op de orde van de dag wel een verdacht soort modieusheid zien; een "onnederlandse" afwijking van karakteristieke, technocratische opportunisten. Nu, tien jaar later, is het mogelijk scherper te omschrijven wat werkelijk nieuw was en karakteristiek is gebleven in de politieke aanpak waar D'66 voor staat.

2. Democratie als middel en doel

Door democratie centraal te stellen sloot D'66 natuurlijk aan op een belangrijke karaktertrek van de Nederlandse politieke cultuur.

Er was tot dusver echter geen partij geweest die democratie als middel én als doel beschouwde. Als middel omdat de democratische besliswijze het beste aansluit bij het algemene streven naar een samenleving zonder geprivilegieerden; als doel, omdat democratie eist dat er ruimte is voor het tot bloei komen van individuele verschillen. Die eis kan de basis zijn voor een politiek programma. In dit opzicht staat D'66 alleen. Sociaal-democraten verdedigen democratie als weg naar het socialisme; christen-democraten verdedigen democratie als weg naar een samenleving die zich zal gedragen volgens christelijke normen en richtlijnen; de liberalen omdat zij in democratie de beste mogelijkheid zien voor het stimuleren van het vrije spel van de maatschappelijke krachten.

Natuurlijk is deze korte omschrijving van andere politieke stromingen niet volledig, maar in het kader van deze beschouwing achten wij deze vereenvoudiging gerechtvaardigd.

Onze keus voor democratie als beste besliswijze berust vooral op de overweging, dat het principe van one man vote de uitdrukking is van een vrij algemeen geaccepteerd rechtvaardigheidsbeginsel. Als het gaat om beslissingen die ieder raven behoort ieders opvatting even zwaar te wegen.

Dat bij meningsverschil de meeste stemmen gelden is een spelregel om gemeenschappelijk tot beslissingen te kunnen komen, maar geen grondbeginsel van democratie. Daarom rijst hier de vraag of onder alle omstandigheden de meerderheid de minderheid mag binden. Democratie als middel is een besliswijze die uitgaat van de gelijkwaardigheid van het individu; indien democratie beslissingen oplevert die aan de gelijk-

waardigheid afbreuk doen zijn het nog wel meerderheidsbeslissingen maar geen democratische beslissingen. Democratie is pas democratie als zij zichzelf in stand houdt. Om democratisch te kunnen beslissen moeten mensen ook echt vrij zijn om te beslissen, geestelijk, maatschappelijk en economisch. Hun beslissingen moeten er echter niet toe leiden dat ze die vrijheid verliezen. Daarmee levert democratie een dubbele opgave op: mensen vrij maken en hun vrijheid blijvend mogelijk maken.

3. D'66 en democratie

In de eerste tien jaar van zijn bestaan heeft D'66 zich sterk gericht op het realiseren en het versterken van de vrijheid om te beslissen: openbare besluitvorming in eerlijke en doorzichtige procedures met hoor en wederhoor; verantwoording door bestuurders en volksvertegenwoordigers; voor iedereen toegankelijke informatie; wegnemen van economische of sociale pressie die het nemen van vrije beslissingen ondermijnt. D'66 heeft met dit streven stellig invloed gehad. De stijl van politiek maken, van regeren is de afgelopen jaren drastisch veranderd. D'66 bracht opvattingen naar voren die door vele anderen als juist en gerechtvaardigd werden gezien. De laatste tijd heeft ons politieke handelen haar basis echter vooral gevonden in het tweede deel van de democratische opdracht: de mensen vrij houden.

4. Gemeenschap en individu

Het vrij houden van de mensen heeft, zoals hiervoor al bleek, sterk te maken met de aanvaardbaarheid van meerderheidsbeslissingen in een maatschappij, die ruimte wil bieden aan veelvormigheid.

Anders gezegd: waar liggen de grenzen voor dergelijke beslissingen?

Vooraf in onze ingewikkelde verzorgingsstaat krijgt deze vraagstelling steeds meer actuele betekenis. Een rechtlijnig doortrekken van de thans zichtbare ontwikkelingslijnen zal onvermijdelijk leiden tot een vrijwel overheidsmonopolie op sociaal, cultureel en economisch terrein. Zelfs al dat monopolie via formeel juiste democratische meerderheidsbeslissingen wordt bereikt dan nog achten wij het resultaat verwerpelijk en wel omdat het monopolistisch is en daarmee de kiem in zich draagt

voor economische, culturele of sociale terreur. Monopolies maken mensen onvrij.

Deze ontwikkeling treedt op juist in een periode waarin de behoefte aan pluriformiteit sterk toeneemt. Monopolievorming enerzijds, toenemende pluriformiteit anderzijds zullen een spanning opleveren, die fataal kan worden. Als wij echter pluriformiteit waarderen als verscheidenheid in individuele opvattingen en de monopolistische trekken terugbrengen tot datgene wat werkelijk gemeenschappelijk is dan kan het spanningsveld een bron worden voor individuele en sociale ontwikkeling.

De mens is gemeenschapswezen en individu tegelijkertijd. Werkelijke gemeenschap kan slechts bestaan door de aanwezigheid van individuen; elk individu ontleent zijn betekenis aan de aanwezigheid van een gemeenschap. Zij kunnen slechts als tegenhanger bestaan van elkaar. Daarom moet een gemeenschap die steeds intenser wordt - door het ontstaan van steeds meer gemeenschapsbelangen - ook steeds meer ruimte laten voor het individu.

5. D'66, solidariteit en toekomst

Vrijheid van mensen handhaven eist verdraagzaamheid ten opzichte van anderen, ruimte laten voor de uiteenlopende individuele opvattingen. Het eist ook solidariteit met anderen. Onze democratie zal geen lang leven beschoren zijn als ons streven er niet op is gericht anderen vrij te maken en te laten. Solidariteit is een onmisbaar onderdeel van een democratische levenshouding. Mensen vrij houden eist ook solidariteit en verdraagzaamheid ten opzichte van toekomstige generaties. Dat verplicht ons tot een behoedzaam beleid op die gebieden waar beslissingen onherroepelijk zijn, zoals bijv. in het milieu- en grondstoffenbeleid. Wij moeten er rekening mee houden dat anderen die na ons komen anders denken dan wij. De democratie van vandaag veroordeelt zichzelf als zij slechts kan bestaan ten koste van de democratie van morgen.

6. Democratie als avontuur

Met dit alles willen wij de democratie niet tot een nieuw geloof uitroepen. In naam van de democratie zijn in het verleden te veel kwalijke dingen gebeurd om dit op zichzelf abstracte begrip tot ideaal te verheffen. Democratie is een hoopgevend en een riskant avontuur, begonnen in een periode waarin het indivi-

du zich voor het eerst emancipeerde dwars tegen paternalistische en oligarchische tradities in. Die emancipatie is nog lang niet afgelopen. Integendeel, dagelijks ontdekken wij nieuwe aspecten aan deze emancipatie. Aspecten die zichtbaar worden door het politieke handelen tot dusver en daarom op hun beurt weer politieke aandacht waard zijn. Begonnen als eerlijke beslismethode heeft de democratie geleid tot de moderne verzorgingsstaat waarin de spanning tussen individu en gemeenschap onze aandacht vraagt. Door scherp te letten op de voorwaarden van de democratie (dat zijn waarden die er van tevoren moeten zijn) proberen wij deze aandacht in een politiek programma uit te drukken.

HET HOOFDBESTUUR

H.B. RESOLUTIES

H.B.-resolutie I

De Algemene Ledenvergadering van D'66, bijeen te Zwolle op 22 april 1978,

kennis genomen hebbend van de concept-grondslagen en hun toelichting (vergaderstuk T C D 1),

overwegende dat het komen tot grondslagen een proces is dat uiterste zorgvuldigheid en de grootst mogelijke inbreng van de hele partij vraagt;

besluit de grondslagen nog niet vast te stellen, maar hiermee te wachten tot een volgend kongres;

besluit deze grondslagen te zijner tijd als preambule in het Beleidsprogramma op te nemen

vraagt het Hoofdbestuur een discussie over deze stukken in de partij op gang te brengen, waarbij de inbreng van zoveel mogelijk leden mogelijk wordt gemaakt;

en gaat over tot de orde van de dag.

H.B.-resolutie 2

De Algemene Ledenvergadering van D'66, bijeen te Zwolle op 22 april 1978, overwegende

- dat het beleid van D'66 op vele onderdelen erop gericht is beslissingen omtrent de inrichting van de samenleving in een internationaal kader te plaatsen;
- dat dit internationale kader op een groot aantal concrete - in het beleidsprogramma met name genoemde - punten in eerste aanleg Europees is;
- dat het dientengevolge juist voor D'66 van belang is zich ook in het Europees Parlement te doen vertegenwoordigen

besluit,
aan de eerstvolgende verkiezingen voor leden van het Europees Parlement deel te nemen.

H.B.-resolutie 3

De Algemene Ledenvergadering van D'66, bijeen te Zwolle op 22 april 1978, overwegende

dat diepgaande studie van een discussie over de voor- en nadelen van een eventuele toetreding tot enige Europese Federatie van Politieke Partijen binnen de partij van groot belang is, met name ook met het oog op de eventuele binnenlandse politieke betekenis daarvan,

draagt het H.B. op een dergelijke studie en discussie te organiseren en daarvoor de benodigde informatie aan te dragen,
en besluit op een nog dit najaar te houden A.L.V. over een dergelijke eventuele toetreding een beslissing te nemen.

H.B. resolutie 4

De Algemene Ledenvergadering van D'66 bijeen te Zwolle op 22 april 1978

draagt het H.B. op in de maanden tot aan een dit najaar nog te houden A.L.V. een discussie binnen de partij te organiseren over het programma, dat de basis zal gaan vormen voor het opereren van D'66 op het Europese vlak.

Toelichting op H.B.-resolutie 4: Het H.B. zal een dergelijke opdracht in samenwerking met S.W.B. (in het bijzonder met de werkgroep "Buitenland"), P.S.V.I. en regio-bestuur uitvoeren.

PSVI D'66

Op 8 april a.s. organiseert het Politiek Scholings- en Vormingsinstituut in samenwerking met het Hoofdbestuur een discussiebijeenkomst over D'66 en Europa. Aan deze bijeenkomst hebben Laurens-Jan Brinkhorst, lid van de D'66 fractie in de Tweede Kamer, en Herman Schaper, secretaris buitenland van het Hoofdbestuur, hun medewerking toegezegd. De bijeenkomst, die voor alle leden toegankelijk is, vindt plaats te Amersfoort, in het restaurant Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat 49, Amersfoort.
Het programma

- 11.00-11.30: Aankomst
- 11.30-13.00: Discussie over de opstelling van de partij bij de verkiezingen voor het Europees Parlement (toetreding tot een Federatie van Europese partijen e.d.)
- 13.00-13.45: Lunch (kosten f 8,-)
- 13.45-15.15: Discussie over het D'66 standpunt t.a.v. actuele Europese politieke problemen
- 15.15-15.30: Theepauze
- 15.30-17.00: Voortzetting van de discussie over het D'66 standpunt t.a.v. actuele politieke problemen.

De discussie zal hoofdzakelijk plaatsvinden op basis van de stukken die in deze Democraat over D'66 en Europa zijn gepubliceerd. Daarnaast zal de deelnemers enige tijd tevoren verdere papieren en reductiebonnen voor de trein toegepast worden.
Degenen die willen deelnemen aan deze discussiebijeenkomst dienen zich op te geven bij de secretaresse van de PSVI, Kitty Warburg, Javastraat 6, Den Haag; tel. 070-453271 of 467188.

VACATURE PSVI-BESTUUR

*Door het bedanken van H. Poolman als lid van het PSVI-bestuur is er een vacature ontstaan, waarin op het voorjaarscongres moet worden voorzien.
Gegadigden kunnen zich tot 14 april 1978 kandidaat stellen d.m.v. een aanmeldingsformulier, dat op telefonisch verzoek door het secretariaat wordt toegezonden.*

KURSUS GEMEENTERAAD.

In de vorige Democraat heeft u kunnen lezen over de cursus De Gemeenteraad.
Wij zijn blij dat er zovelen van u hebben ingeschreven.
Enkelen van u hebben vermeld dat zij reeds rechtstreeks bij de Stichting Burgerschapskunde (SKB) een cursus hebben gekocht en materiaal hebben ontvangen. De schriftelijke cursus die het PSVI gaat begeleiden is de nieuwe cursus van de SBK. Deze is uitgebreider dan de vorige.
Deze nieuwe cursus zou eind februari gedrukt zijn. Bij de SBK is echter een kleine stagnatie opgetreden. Het materiaal zal nu eind maart van de pers rollen.
Dit kan inhouden dat van de 8 begeleidingsavonden er enkele verschoven worden naar de 2e helft van augustus.
U krijgt hieromtrent persoonlijk bericht.
Het schriftelijke materiaal zal u zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

Wij willen proberen om in de laatste week van april te starten.

Inmiddels hebben zich al 260 deelnemers aangemeld.

NIEUWS

uit de regio

Provinciale Werkgroep Gelderland
Coördinatieadres: Lindelaan 10,
Renkum

De Provinciale Werkgroep Gelderland heeft - in vol vertrouwen op een voor D'66 zeer goede afloop van de PS-verkiezingen - een vergaderschema voor 1978 vastgesteld:

donderdag 16 april 20.00 uur
"De Opbouw" Velperweg te Arnhem
en verder op de donderdagen 25-5, 17-8, 14-9, 12-10, 16-11, 7-12.
Wij hopen de vergaderingen vanaf 25-5 weer te kunnen houden in het Huis van de Provincie.

Op het programma voor 16-4 staan o.m.: collegevorming en beleidsprogramma.

V.A.R.

U wist het niet, maar u loopt behoorlijk achter. Tweemaal is de VAR (nog in haar oude samenstelling) bijeengevoerd om fractie en hoofdbestuur te adviseren over een aantal knellende problemen.

Zo werd op 28 januari in Utrecht uitvoerig gesproken over de uitbreiding van het UCN-projekt. Op dat moment een politieke topper in de Tweede Kamer en nu twee maanden later nog onderwerp van gesprek en daarom het vermelden waard. Laurens Jan Brinkhorst lichtte de VAR uitvoerig in over het standpunt dat de fractie had ingenomen, waarbij bleek dat een vorige VAR-discussie over de UCN nuttig was geweest voor het bepalen van het fractiestandpunt. Ook nu weer werden in de discussie alle voors en tegens van de uitbreiding van Almelo en de levering van uranium aan Brazilië tegen elkaar afgewogen, waarbij de tegens zwaarder wogen dan de voors. De VAR had geen behoefte haar eerder ingekomen, afwijzend standpunt te herzien. Wél zou je haast wensen dat Van der Klaauw deze discussie had bijgewoond: wellicht zou het hem wat licht in de UCN duisternis gebracht hebben.

Laurens Jan Brinkhorst gaf in deze bijeenkomst ook nog zijn indrukken weer die hij had opgedaan bij de algemene beschouwingen naar aanleiding van de Regeringsverklaring: duidelijke spanningen tussen de regeringspartners enerzijds en de duidelijke aanwezigheid van een vierde stroming (D'66) in de nederlandse politiek anderzijds.

De VAR-leden discussieerden verder nog met Elida Wessel en Erwin Nypels over de meest uiteenlopende zaken: de boycot van de WK-voetbal, de koping van de sociale uitkeringen aan het minimum loon, de APO's, werklozen gebruiken als arbeidsreserve, de BVD, de uitwijzing van Philip Agee, het beleid van het Ministerie van Justitie. Dit laatste punt mondde uit in een met algemene stemmen aangenomen motie, waarin erop wordt aangedrongen dat vrouwelijke delinquenten niet mogen worden achtergesteld bij hun mannelijke "collega's" in behandeling, begeleiding, vorming, beloning, huisvesting. De motie sprak er zich over uit dat er naar moet worden gestreefd dat de delinquent ná de straf weer als volwaardig mens kan meedraaien in de maatschappij.

De VAR-vergadering van 25 februari in Rotterdam werd voor een groot deel gewijd aan een notitie m.b.t. de molukse minderheid. Deze notitie

werd met kennis van zaken voorbereid en toegelicht door een aantal leden van de werkgroep Culturele Minderheden. De discussie werd samengevat in de volgende motie, welke met drie onthoudingen werd aangenomen:

"De VAR van D'66, op 25 februari 1978 te Rotterdam in vergadering bijeen, kennisgenomen hebbende van de Regeringsnota inzake de problematiek van de Molukse minderheid in Nederland en van de kritiek op die nota van Zuidmolukse zijde, spreekt zijn waardering uit over het verschijnen van de Regeringsnota in zoverre als hieruit blijkt, dat de problemen van de Zuidmolukkers door de regering worden erkend en als hierdoor een discussie over die problemen wordt bevorderd; stelt vast dat de mogelijkheid tot het voeren van deze discussie van het allergrootste belang is voor de Zuidmolukkers zelf wier toekomst daarbij in het geding is, stelt vast dat in de eerste plaats vereist is dat voldoende tijd wordt geboden aan de Zuidmolukkers voor een zorgvuldige overweging en heroverweging van de mogelijkheden om de eigen identiteit te beleven en te verwerklijken, stelt vast dat bovendien vereist is, dat aan de Zuidmolukkers de middelen worden geboden voor bezinning en onderling beraad, overwegende dat volgens het programma van D'66 in het overheidsbeleid t.o.v. minderheidsgroepen centraal moet staan:

- waardering voor en erkenning van strevingen naar behoud van eigen idealen, normen, waarden en opvattingen;
- het scheppen van zodanige maatschappelijke en politieke ruimte dat isolement wordt voorkomen of opgeheven;
- het voeren van een zodanig beleid dat achterstanden door het scheppen van speciale voorwaarden worden ingehaald;
- het openhouden van de mogelijkheden tot (re)migratie indien individuen of groepen in volle vrijheid daartoe de bereidheid tonen;
- het stimuleren van een beleid op rijks-, provinciale en gemeentenniveaus, waarin ondersteuning wordt gegeven aan activiteiten die kunnen leiden tot wederzijdse toenadering tussen Zuidmolukkers en Nederlanders in hun leefomgeving;
- de extra zorg, die de problemen van de Zuidmolukkers in ons land eist, mag niet leiden tot een vorm van positieve discriminatie, die het eigen initiatief en het streven zich te handhaven doet verminderen; dringt er bij de regering op aan haar medewerking te verlenen aan de oprichting van een politiek en cultureel vormings- en scholingsinstituut van en voor (Zuid)molukkers, waarin een eigen documentatiecentrum,

opdat door onderzoek, voorlichting en politieke en culturele discussie inzicht kan worden verkregen in eigen identiteit, doelstellingen en idealen en hun relatie tot die van andere landen en culturen,

en gaat over tot de orde van de dag".

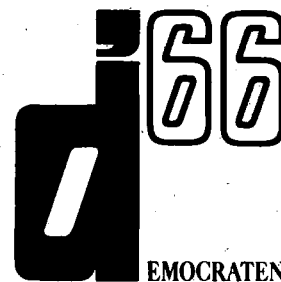
Helaas hebben we kortgeleden moeten ondervinden dat er molukse jongeren zijn (gelukkig maar een hele kleine groep) die niet het geduld kunnen opbrengen om de in deze motie aangegeven weg te bewandelen.

Ook in deze VAR-vergadering kwamen de activiteiten van de fractie uitgebreid aan bod. Met name de neutronbom was aanleiding tot discussie en meningsvorming, die werd afgerond met de uitspraak: "dat de kamerfractie alles in het werk moet stellen om de produktie van de neutronbom tegen te gaan".

De VAR probeerde in haar laatste vergadering nog een aantal uitspraken over diverse onderwerpen uit te lokken: niet alle pogingen werden met succes bekroond. Zo werd een motie over intentieverklaringen over de bereidheid van D'66 tot samenwerking met andere partijen verworpen; een motie over evenredige vertegenwoordiging op ALV's ingetrokken, maar wél werd aangenomen een motie waarin het hoofdbestuur wordt geadviseerd bij heroverweging van de organisatie van de ALV zolang mogelijk het principe van het individuele stemrecht voor alle leden van D'66 op ALV's te handhaven.

U ziet het, als het aan de VAR ligt zal de partij rekening blijven houden met ook de mening van een simpel lid, zoals

Kitty Warburg.

EMOCRATEN

VERKIEZING ADVIESRAAD

Op aandrang van meerdere regio's en vele VAR-leden heeft het hoofdbestuur gemeend er geen bezwaar tegen te moeten maken, wanneer de verkiezing van de leden van de Adviesraad niet vóór 1 april 1978 is afgerond. De (sub)regio's worden echter verzocht te zorgen dat uiterlijk 14 april 1978 de gekozen leden worden gemeld aan het landelijk secretariaat. De definitieve samenstelling zal in het congresboek worden gepubliceerd.

CAMPAGNE

Provinciale Staten

Als deze Democraat bij U in de bus valt, zijn de stembussen juist geleegd. Tussen de momenten van Uw lezen en mijn schrijven liggen twee weken. Tijdens deze twee weken zijn de campagne-activiteiten intensiever gevoerd met een ongekend grote hoeveelheid - door de partij beschikbaar gestelde - materialen en de inzet van een groeiend aantal actieve leden.

BEDANKT

Ik wil hier graag iedereen dankzeggen voor hun deelname aan de campagne.

Ik hoop dat iedereen, maar vooral de actieve leden, de coördinatoren, de plakkers, de sprekers, enz., zich kan vinden in het uiteindelijke resultaat.

Vooraf die leden die regelmatig gesandwich werden tussen de kritiek van de leden en de aansporingen van het campagne-team en de campagne-commissie.

Nog meer dank aan die leden die verwensingen van diverse aard hebben moeten incasseren omdat de materialen - ondanks alle goede voornemens en bedoelingen - ook nu weer te laat beschikbaar waren.

Ook nu weer gold dat een beslissing tot het aanschaffen van de materialen - i.v.m. de liquiditeitspositie van de partij - pas laat genomen kon worden. Dit, plus een te laat aanleveren van enige programmateksten veroorzaakte een opschuiven in de planning van de drukkers.

GEMEENTERADEN

Hoe de verkiezingsuitslag voor D'66 is uitgepakt, we zullen - met verlegging van een aantal accenten - doorgaan met de activiteiten voor de komende gemeenteraadsverkiezingen op 31 mei, met dezelfde hoeveelheid propagandamaterialen en nog meer actieve leden.

Ik schrijf hier: "met dezelfde hoeveelheid materialen". Hierbij moet dan wel de kanttekening geplaatst worden dat dit alleen kan opgaan als er op 15 april voldoende financiële middelen aanwezig zijn.

DE POT IS LEEG, door de aanschaf van de materialen voor de P.S.-verkiezingen.

Ik herhaal: in een groot aantal afdelingen wordt driftig gespaard voor de G.R.-verkiezingen.

Begrijpelijk, maar laat iedereen bedenken dat indien wij landelijk geen posters en folders kunnen bestellen, de afdelingen een veelvoud aan kosten zullen moeten opbrengen omdat dan iedere afdeling voor zich een groot bedrag aan litho's, zetwerk en duurdere inkoop zal moeten uitgeven. Daarom, in Uw eigen belang, stort in vredesnaam op

GIRO 1.000.000

t.n.v. de penningmeester D'66
Javastraat 6, Den Haag

en doe het NU!

BESTELFORMULIEREN

In deze Democraat vindt U weer een bestelformulier voor T-shirts, stickers, buttons, enz.

Deze materialen zijn uitermate nuttig voor de campagne-activiteiten en voor Uw eigen campagne (weggeven van lucifersdoosjes, plakken van rijksdaalderstickers, boodschappen doen met D'66-tas). Ze worden tegen kostprijs ter beschikking gesteld.

Als U hiervan gebruik wilt maken vul dan dit formulier in en verstuur het snel.

Dan kan - bij een eventuele te geringe voorraad - een nabestelling gedaan worden. U hebt dan uiterlijk eind april de spullen in huis.

WEL DEGELIJK

Het is prettig om ook eens over zaken te kunnen spreken die U geen geld kosten. In de Democraat 1/78 is een vel rijksdaalderstickers ingesloten.

Wij verzochten U deze "wel degelijk"-stickers op alle rijksdaalder plakken die U in handen krijgt. Ook kunt U bij Uw bank i.p.v. bankbiljetten, rijksdaalder opnemen, beplak deze en voldoe aan Uw verplichtingen met deze rijksdaalder.

Als U deze stickers nog niet verspreid hebt, doe het dan nu.

LEDENSTAND: 9.500

Toen ik U in januari een vijftal "Signalementen" toezond was de ledenstand 8.600.

Nu (16 maart) zijn we de 9.500 gepasseerd.

De gedachte: "elk lid werft een nieuw lid" komt van de grond, zij

het dat ik verwachtte dat de aanwas van nieuwe leden iets groter zou zijn.

Als U deze "signalementen" nog in de kast hebt liggen, doe er a.u.b. dan mee wat de bedoeling is:

Zet ze uit in Uw direkte omgeving (familie, kennissen, collega's) en vraag of zij kennis willen nemen van de uitgangspunten van D'66. Vraag hen daarna om hun reactie om lid te worden.

Het 10.000ste lid is dan snel binnen, daarna kunnen we op naar het 11.000ste.

Jan Veldhuizen
Publiciteitscoördinator
H.B.

OPRICHTING: ADVIESGROEP PUBLICITEIT

Reeds enige tijd voel ik de behoefte om met een aantal mensen van gedachten te wisselen over zaken die te maken hebben met de publiciteitsaspecten die onder mijn verantwoordelijkheid vallen.

Regelmatig ontvang ik suggesties van leden, die ik graag met een aantal deskundigen en geïnteresseerden wil toetsen. Tevens wil ik graag mijn eigen voorstellen met een achterban (netje) doorspreken.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij mij p/a Javastraat 6, Den Haag.

Jan Veldhuizen

PAPIER, HIER ★

Democraten staan bekend als milieubewuste mensen. Deze bewustwording doet de aanhang van D'66 steeds verder stijgen. En dat moet ook. Maar met die groeiende aanhang zal ook het aantal congresgangers toenemen.

Het najaarscongres in '77 in Nijmegen is een succes geweest en na twee dagen discussiëren ging men weer naar huis. Diezelfde milieubewuste democraat had echter een ongelooflijke troep achtergelaten.

Met het oog op het komend congres in Zwolle doet de afdeling Nijmegen een dringend beroep op de congresgangers om vooral hun eigen papierberg mee naar huis te nemen. Als oud papier kan het dan weer gebruikt worden voor de bereiding van kringlooppapier, waarop o.a. de Democraat wordt gedrukt.

w.g. afdeling Nijmegen
Wouter Koop

GAST
rubriek

ROB TIELMAN
voorzitter Humanistisch Verbond

GEEN BEDE IN DE REDE

Onze huidige minister-president heeft de gewoonte de verhouding tussen levensovertuiging en politiek aan de orde te stellen op een voor andersdenkenden ongelukkige wijze. Zo deed hij eens een oproep tot ethisch reveil die op zijn minst de indruk wekte dat het CDA het alleenvertoningsrecht van ethiek zou hebben. En nu is er - mede door zijn houding - een actie gaande de bede weer in de troonrede terug te krijgen, waardoor de levensbeschouwelijke pluriformiteit van onze overheid weer in gevaar komt. Hoe ziet het Humanistisch Verbond de verhouding tussen levensovertuiging en politiek?

Van neutraal naar pluriform

Wij hebben geen christelijke staat - gelukkig niet. Als je ziet was SGP, GPV en EO daaronder verstaan, dan zou het met de verdraagzaamheid gauw gedaan zijn. De overheid dient niet als zedenmeester op te treden. Positiever gezegd: de overheid dient te bevorderen dat de burgers zoveel mogelijk in eigen vrijheid en verantwoordelijkheid hun leven inrichten.

Als reactie op de christelijke staat is vaak de neutrale staat bepleit: een overheid die zich in het geheel niet met levensovertuiging bezig houdt. Vanuit het humanisme wordt die neutraliteit met wantrouwen bekeken. Het humanisme is een levensovertuiging die ervan uitgaat dat wij het als mensen zelf zullen moeten doen: er is geen hogere macht boven ons die ons leven stuurt. Met de menselijke vrijheid benadrukt het humanisme ook de menselijke verantwoordelijkheid. Als er dingen fout gaan in onze samenleving hebben wij het vermogen en de taak daaraan iets te doen. Dat geldt voor ieder individueel, voor maatschappelijke groeperingen, en ook voor de overheid. Als de overheid bijvoorbeeld onrechtvaardigheden probeert te voorkomen of tegen te gaan, is zij al niet meer ethisch neutraal.

Achter de huidige huwelijkswetgeving ligt een bepaalde ethiek. Ook de voorstellen voor een nieuwe relatiewetgeving komen voort uit nieuwe ethische inzichten. De overheid kan derhalve niet ethisch neutraal zijn, in die zin dat altijd ethische inzichten meespelen in het overheidsbeleid. Daarom kiezen humanisten voor een levensbeschouwelijk pluriforme overheid. Dat wil zeggen: geen monopolie voor één levensovertuiging, ook niet doen alsof er geen ethiek aan te pas komt, maar wel de bestaande levensbeschouwelijke pluriformiteit ook in het beleid tot uiting laten komen.

Voorbeelden

Misschien mag ik een paar voorbeelden geven. Voor mensen in probleemsituaties (bv. in zieken-, bejaardenhuizen, gevangenissen, e.d.) kan geestelijke begeleiding heel belangrijk zijn. De overheid zorgt er gelukkig voor dat er geestelijke verzorging wordt geboden. De inhoud van die verzorging vindt plaats onder de verantwoordelijkheid van de levensbeschouwelijke organisaties (kerken en Humanistisch Verbond). De verdeelsleutel van die subsidiegelden dient de keuzevrijheid van de burgers te zijn. Hier wringt de schoen: in de meeste gevallen trachten kerkelijke groeperingen hun onevenredige machtspositie te handhaven ten koste van ieders keuzevrijheid en het Humanistisch Verbond. Een overheid die de pluriformiteit ter harte gaat, kan hier niet machteloos blijven toezien.

Een ander voorbeeld is het onderwijs. Ook hier dient de overheid de keuzevrijheid en de pluriformiteit te waarborgen zonder zich met de inhoud van de levensbeschouwelijke elementen van het onderwijs te bemoeien. Nu is het in de praktijk zo dat het confessioneel bijzonder onderwijs een onevenredige machtspositie heeft, en het episcopaat het pluriforme alternatief van de samenwerkingsschool tegen probeert te houden. In de samenwerkingsschool ontmoeten de katholieke, protestante en humanistische levensovertuiging elkaar, en wordt ook de keuzevrijheid van de volwassene in wording gestimuleerd. Ook hier dient de overheid een pluriformiteit bevorderende rol te spelen.

Een derde voorbeeld is de verzuiling bij gesubsidieerde instellingen op het gebied van welzijnswerk, gezondheidszorg, e.d. Ook hier worden algemene middelen gebruikt om confessionele machtsposities in stand te houden. Het zogenaamd algemeen maken van instellingen zonder dat een levensbeschouwelijke pluriformiteit waargemaakt wordt, is helaas een veel voorkomend verschijnsel. Nu het welzijnsbeleid gedecentraliseerd gaat worden, gaat de gemeente ook hier een belangrijke rol spelen.

Gemeente

Op gemeentelijk nivo speelt de verhouding levensovertuiging - politiek wel degelijk een rol. Behalve de al genoemde verzuiling in welzijnsland en gezondheidszorg, noem ik hier de burgemeestersbenoemingen. Weer een voorbeeld van onevenredige confessionele macht. Dit wordt nog ergerlijker als men weet dat in nogal wat burgemeestersprofielen staat dat gezocht wordt naar iemand die 'kerkelijk meeleeft'. Een discriminatie van buitenkerkelijken waar het Humanistisch Verbond terecht tegen protesteert.

Ook het openen van raadsvergaderingen door de burgemeester (een plaatselijke uitvoering van de bede in de troonrede) is afkeurenswaardig omdat één levensovertuiging wordt voortgetrokken ten nadele van bv. de humanistische.

In nog maar een klein gedeelte van de gemeenten in ons land is het humanistisch vormingsonderwijs aanvaard als een gelijkwaardig alternatief voor het godsdienstonderwijs in de openbare scholen. Nogal wat gemeenten kennen algemene politieverordeningen waarin zondagsheiliging wordt afgedwongen (u herinnert zich nog wel de strijd om de openstelling van zwembaden op zondag).

Ook het bevolkingsregister werkt aan de achterstelling mee. In vrijwel iedere bevolkingsstatistiek wordt naar godsdienst gevraagd, niet naar levensovertuiging. Er worden wel de antwoordalternatieven RK en NH gegeven, maar niet: humanist. Een baby wordt als RK of NH ingeschreven, en blijft dat haar/zijn hele leven (tenzij iemand zich laat uitschrijven hetgeen te weinig gebeurt). Telt u ook nog mee als RK of NH terwijl u in feite buitenkerkelijk bent?

7 '66

Wel
degelijk.

Het is misschien wat vroeg om over de volgende kabinetsformatie te spreken, maar het wordt al wel gedaan. Begrijpelijk onder een regering die van oorsprong een minderheidsregering is en het hebben moet van de lankmoedigheid van een groep mensen, die eigenlijk iets anders had gewild.

De discussie over de nieuwe formatie is begonnen op een vergadering in Den Haag van de zeer jonge Nederlandse Vereniging van Voorlichters. Den Uyl blikte er terug op zijn formatie-pogingen en kon het natuurlijk niet laten vooruit te kijken. Zijn onderwerp was de openbaarheid.

Is het al te vroeg om het er over te hebben? Dat hangt er van af. In veel linkse kringen - waartoe ik voor het gemak D'66 reken - wordt luchtig heen gehuppeld over de vraag of op de eventuele val van het kabinet-Van Agt onmiddellijk de formatie van het volgende kabinet-Den Uyl volgen kan.

Het is helemaal niet zo zeker, dat zo iets kan. Het wordt minder zeker naarmate het huidige kabinet langer zit. Als het kabinet Van Agt kort na zijn aantreden was gestruikeld, had links kunnen volhouden dat bij de formatie enkele technische foutjes waren begaan bij het omzetten van de verkiezingsuitslag in een regeringsploeg - kortsluiting die gelukkig snel kon worden opgeheven zonder opnieuw de kiezers lastig te vallen.

Kan men die redenering ook nog volhouden als het kabinet in het najaar of het voorjaar valt? Het heeft dan inmiddels zijn eigen beleid gevoerd, een eigen gezicht gekregen en er zijn twee verkiezingen geweest, waarbij de kiezers toch zijdelings ook hebben kunnen laten weten wat zij van dat nieuwe gezicht denken.

Als bij de lokale en regionale verkiezingen de burgers niet duidelijk in opstand komen, kunnen de regeringspartijen zeggen dat het kabinet niet zo maar een ongelukje was, maar een echte coalitie.

En dat plaatst dan links voor de vraag of de coalitie met het CDA kan worden hersteld zonder dat er eerst nieuwe Tweede Kamerverkiezingen zijn geweest. Het is duidelijk waarom de vraag nu niet op de voorgrond wordt geschoven. Als je dat doet lijkt het alsof je vast op de val van het kabinet rekent en sta je voor aap als het niet gebeurt. Bovendien klonteren de regeringspartijen hechter samen wanneer ze het gevoel gaan krijgen nieuwe verkiezingen te moeten doorstaan na een uiteenvallen van het kabinet.

Helaas kunnen de linkse partijen niet om de vraag heen. Zij willen de meest democratische partijen zijn en moeten dus weten of ze het kunnen

HENRY C. FAAS

INFORMATIE OVER FORMATIE

maken tegenover hun kiezers om na enige tijd van centrum-rechts bewind min of meer geluidloos te glijden naar weer een centrum-links kabinet.

Het ijveren voor de idee, dat als een kabinet valt je verkiezingen moet houden voor je een heel nieuw kabinet vervaardigt, was niet zo maar een liefhebberijtje. Het ging om een zeer fundamentele zaak. Het werd ondemocratisch gevonden op een en dezelfde verkiezingsuitslag twee sterk uiteenlopende soorten beleid te bouwen. De kiezer werd zo helemaal buiten het kiezen van een regering gehouden.

De eis werd geboren uit het verlangen de christen-democratische partijen duidelijk te maken dat ze niet lichtvaardig aan partnerruil konden doen. Het was een poging tot het bijbrengen van democratisch verantwoordelijkheidsgevoel. En sterk speelde uiteraard de irritatie een rol dat de linksen maar moesten afwachten of de christen-democraten in de stemming waren avances te doen.

Het was natuurlijk ook goed voor het verantwoordelijkheidsgevoel van de linksen zelf. Door na een crisis verkiezingen in te lassen werden zij zelf gewongen tot overleg in eigen kring. Zij moeten dan ook zelf gaan zeggen of zij met anderen willen samenwerken, met wie en onder welke voorwaarden. Een stukje democratie dat in de haast om weer te mogen regeren niet mag worden vergeten.

Kortom alles zou weer open kunnen komen te liggen en dan is het inderdaad wat voorbarig over de volgende formatie te spreken. Maar als het niet tegenloopt, zal er wel ooit weer een formatie worden gehouden. En daarom was het Den Uyl niet verboden te filosoferen over de vraag hoe het dan met de openbaarheid zou moeten gaan.

Hij had het gevoel gehad, dat hij zelf als formateur de voorlichting te veel had overgelaten aan de fractieleiders. Hij had zo'n beetje boven de partijen zwevend, althans onafhankelijk, althans bemiddelend de onderhandelingen willen sturen doch dit streven was niet overgekomen. Iedereen dacht toch dat hij met zijn partijgenoten onder één hoedje speelde. Daarom vond hij, dat bij de formatie van de toekomst de formateur bij de voorlichting de leiding - Den Uyl noemt dat "het voortouw" - moest nemen.

Wat Den Uyl waarschijnlijk het meest dwars zit is niet het misverstand over zijn onafhankelijkheid van de PvdA maar zijn indruk dat wat hij tijdens de formatie zei en deed in de fracties, op zijn zachtst gezegd, verkeerd is terecht gekomen of, op zijn hardst gezegd, is verdraaid en misbruikt. Mede daarom zou het kabinet-Den Uyl er niet zijn gekomen.

Premier Van Agt heeft, volgens NRC-Handelsblad, meteen geantwoord, dat de suggestie-Den Uyl niet mag betekenen, dat straks alleen de formateur inlichtingen verstrekt. Hij mag zeker geen gekleurde informatie geven, die nieuwe misverstanden laat ontstaan. Daar had hij gelijk in. Hij had verder kunnen gaan door te zeggen, dat Den Uyl elke illusie de onpartijdige bemiddelaar te kunnen lijken, wel kan opgeven.

Den Uyl zal altijd de schijn - en vaak de werkelijkheid - tegen hebben. Van Thijn kon zich tegenover hem minder veroorloven dan de andere fractieleiders. En omgekeerd.

Van Agt had er ook nog aan kunnen toevoegen dat een contact van de formateur via de media bijna even onvolmaakt kan verlopen als een contact van de fractieleiders. Elke tussenpersoon concentreert, schift, dus subjectieveert. Zelfs de televisie doet dat, tenzij men de formateur via de televisie de fracties, waarmee hij onderhandelt, laat toespreken.

Dan kan de formateur die fracties beter bij elkaar roepen en ze vertellen wat hij aan het doen is. Waarom zou dat eigenlijk zo'n gek idee zijn? De fractie-leden kunnen de formateur dan ook opheldering vragen en zelf misverstanden wegwerken. Het zou in het openbaar moeten gebeuren uiteraard.

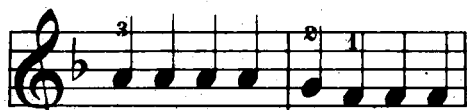
We hebben het nu over de onderhandelingen over het regeringsprogramma. Wanneer de keuze van ministers en onderministers aan de orde komt, is er eerder reden tot wat minder openbaarheid dan nu. Het is logisch en juist dat de pers probeert er achter te komen welke snoeshanen de formateur vangen wil. Er kunnen vreemde vogels onder zitten en het is van belang die tijdig neer te schieten.

Maar van de politici uit gezien lijkt het anders. De politicus kan met enig recht de redenering opzetten, dat het vooral de taak is van de formateur, als toekomstig premier, een team te kiezen waarvan hij verwacht dat het een goed samenwerkende club zal zijn. Daarbij speelt mensenkennis een grote rol, en vaak ook kennis van een andere soort. Mensenkennis laat zich niet makkelijk politiek wegen.

De openbare discussie over kandidaat-ministers kan een averechts effect hebben. Misschien heeft een fractie van een bepaalde kandidaat zelf geen hoge pet op, maar als die kandidaat wordt aangevallen - en vooral als niet-bewijsbare, gevoelsmatige dingen aan de orde zijn - heeft de fractie de neiging de partijgenoot te gaan verdedigen. Prestige en solidariteit gaan een woordje meespreken en in de kortste keren lijkt het er op alsof het gaat om de beste man of vrouw die in het land voorradig is. Dan zitten ze er aan vast.

Wanneer de pers zo'n kandidaat aanvalt is dat effect minder. Het is van belang voor de toekomstige premier, maar de fracties hoeven niet te reageren. Als de premier de verkeerde keuze doet, snijdt hij zichzelf in de vingers. Dat zal hem matigen. En hij zal aan de andere kant de fracties niet te veel voor het hoofd willen stoten, want hij moet met zijn ploeg voor de Kamer verschijnen en wil daar overleven.

Henry C. Faas

RADIO & TV

TELEVISIE-UITZENDINGEN

woensdag 15 april 1978
woensdag 28 juni 1978

RADIO-UITZENDINGEN

donderdag 4 mei 1978
donderdag 18 mei 1978
donderdag 1 juni 1978

UIT DE FRACTIE UIT DE TWEDE KAMER

Rijksinkoopbureau door Ernst Bakker.

Maarten Engwirda heeft bij de begrotingsbehandeling van Financiën er via een motie bij de Regering op aangedrongen dat:

1. de instructie van het Rijksinkoopbureau zodanig wordt verruimd dat voor het aankoopbeleid van de overheid niet alleen de financiële doelmatigheid, maar ook de mogelijkheid van het gericht stimuleren van de innovatie, regionaal beleid en gevend zullen zijn;
2. de Minister van Economische Zaken bij de bepaling van het aankoopbeleid van het Rijksinkoopbureau mede te betrekken;
3. een actief beleid te voeren waardoor het Rijksinkoopbureau meer bij het aankoopbeleid van gemeenten, overheids- en semi-overheidsinstellingen wordt ingeschakeld.

Het overheidsaankoopbeleid kan nl. een belangrijk instrument zijn voor het stimuleren van industriële innovatie, regionaal beleid en werkgelegenheid. Het budget van het R.I.B. was in 1977 f 1,8 miljard, terwijl het ruim f 10 mld. zal kunnen bedragen als gemeenten, universiteiten en andere overheids- en semi-overheidsinstellingen op ruimere schaal van het R.I.B. gebruik zouden maken. Men denke bv. aan de aanschaf van computers door gemeenten, van medische apparatuur door universiteiten en van uniformen door het leger. Ook is het volgens Engwirda van belang dat er spoedig wordt begonnen met het ontwikkelen van langetermijn-visies op het aankoopbeleid van de overheid, want naar schatting wordt een kwart tot de helft van alle technologische geavanceerde produkten door de overheidssector aangekocht. "Als aanzet voor het ontwikkelen van dergelijke langetermijn-visies zou kunnen worden aangesloten op studies die het R.I.B. zou kunnen verrichten over die produkten binnen het aankoopbeleid van de overheid die op het ogenblik in binnen- en buitenland worden aangekocht. Daarbij zou met name t.a.v. de produkten die op het ogenblik in het buitenland worden aangekocht, kunnen worden nagegaan, waarom de Nederlandse industrie niet in staat is dergelijke produkten tegen

concurrerende voorwaarden te leveren", aldus Maarten Engwirda. Daar Minister Andriessen positief op de motie reageerde is hij aangehouden totdat er overleg is geweest in de Vaste Kamercommissies van Economische Zaken en Financiën over dit onderwerp.

Gijzeling Provinciehuis Assen

Op de inleveringsdatum van de kopij voor deze Democraat werd deze afschuwelijke gijzeling beëindigd. De fractie sprak zich als volgt uit:

D'66 heeft waardering voor de succesvolle pogingen van de Regering de gijzelingsactie in Assen zo snel mogelijk te beëindigen. Dergelijke terreurdaden dragen op geen enkele wijze bij tot oplossing van het Zuid-Molukse vraagstuk, ze verslechteren alleen maar de verhoudingen. Diep betreurt de fractie dan ook dat opnieuw een dode en gewonden zijn gevallen.

Aan het Molukse vraagstuk wordt door velen momenteel hard gewerkt: door Nederlanders en Molukkers. De democratische kanalen die ons in onze rechtsstaat ter beschikking staan kunnen daarvoor ten volle worden gebruikt. Al op 3 april a.s. is de eerste hoorzitting van de bijzondere Commissie Zuid-Molukkers van de Tweede Kamer, waarin alle Molukse groeperingen kunnen worden gehoord. Alle grieven en opmerkingen kunnen daar worden geuit, in het parlement, in het openbaar. Daarna volgen nog deze zomer een Openbare Commissievergadering en een kamerbehandeling over de Molukse problematiek.

Alle kansen dus voor hen die naar een werkelijke oplossing streven en daar positief aan willen bijdragen

Wij hopen en vertrouwen dat de Molukse gemeenschap in Nederland deze democratische wegen zal bewandelen en gebruiken.

In de Kamer behandelt Elida Wessel namens de fractie het Molukse vraagstuk.

DE DEMOCRAAT IN GESPREK MET AAD NUIS

drs. Aad Nuis (44),

- studeerde politicologie aan de zevende faculteit van de Universiteit van Amsterdam (doctoraal 1958),
- keerde daar in de zestiger jaren terug als wetenschappelijk medewerker aan het instituut voor de wetenschap van de politiek,
- weet niet meer precies wanneer hij lid van D'66 is geworden en vindt dat ook niet zo belangrijk,
- was de eerste en tot nu toe enige voorzitter van de (Voorlopige) Advies Raad van onze partij,
- is (nu nog) lijsttrekker voor de Demokraten bij de Statenverkiezingen in Gelderland,
- is auteur van vele geschriften binnen en buiten de partij over politiek tot en met poëzie en schrijver van de enige D'66-encycliek 'Onder de mist van oude woorden...' (1968).

'Ik heb die beginfase helemaal meegemaakt vanuit mijn functie aan de faculteit in Amsterdam, in dat kringetje tussen de kranten en de Universiteit. Daar ontstond Nieuw Links, daar ontstond D'66 en ook wat later de PPR zou worden. Ik moest er alles van begrijpen, want ik had er tenslotte in gestudeerd. En ik was er van overtuigd dat D'66 geen kans zou maken. Want nieuwe partijen, tenminste serieuze nieuwe partijen, dat kon niet in Nederland, dat werd nooit iets, dat stond vast. Maar ze haalden zeven zetels en toen wist ik ook dat ik daarbij hoorde.'

Dat zegt Aad Nuis, die wel eens gekarakteriseerd is als de 'schrijver van de inleidingen en de nabeschouwingen' in onze partij. Feit is dat hij veel heeft gepubliceerd. Enkele boekjes, en een groot aantal bijdragen onder andere in de Haagse Post, in de NRC en niet in het minst in onze eigen Democraat. Uit die geschriften kennen wij zijn standpunten over veel onderwerpen, maar vandaag is hij aan het woord over de partij en over zichzelf. Behalve een blauwe maandag in het hoofdbestuur, zoals hij zelf zegt, heeft hij nooit veel echte functies binnen de partij bekleed. Al zal hij de geschiedenis ingaan als de eerste voorzitter van

PORTRET

van een partijganger

de (Voorlopige) Advies Raad van D'66. En op het moment waarop u dit leest zal Aad Nuis voorzitter zijn van de Democraten-fractie in de Gelderse Staten.

Ontmoeting met Van Mierlo

Waar begint voor Aad Nuis de kennismaking met de partij?

'Het ongelooflijke van die middenzestiger jaren was dat een hele generatie zich ineens voor de binnenlandse politiek ging interesseren. Wij hadden dat nooit gedaan, ook als student niet. Binnenlandse politiek was iets voor oudere mensen, er was ook nauwelijks iemand bijgekomen sinds 1945. Maar ineens waren ze daar. Vanuit de faculteit werd ik naar Van Mierlo gestuurd, met de aansporing (toen al!) om maar met de PvdA samen te werken. Ik vond ook dat dat moest, maar ik kwam uit dat gesprek met Van Mierlo helemaal genezen terug. En ook gewonnen voor zijn grote idee, dat een meerderheid binnen het Nederlandse politieke volk het eigenlijk wel met onze vooruitstrevende ideeën eens zou zijn. Alleen omdat de zaak per traditie zo vast verkaveld zat traden er nooit grote verschuivingen op. Van Mierlo gebruikte toen het beeld van het bankstel met de drie confessionele partijen op de bank en de PvdA en de VVD ieder in een fauteuil in de gezapige rust van de oud-Hollandse binnenkamer. Ieder kende zijn plaats en was niet van plan die om welke nieuwe politieke gedachte dan ook in te ruimen. Daarom streefde D'66 naar staatkundige hervormingen. Niet omdat we die op zichzelf zo aardig vonden, maar als mogelijkheid om die starheid en dat vastgeroeste

'In de geschiedschrijving is het vaak het trieste lot van dingen die niet helemaal lukken dat ze achteraf anders worden uitgelegd dan ze gebeurd zijn'

denken te doorbreken. Je kon in die tijd wel aan partij-vernieuwing denken, maar alleen binnen je eigen partij. Dat deed Nieuw Links; D'66 wilde dat doorbreken om die meerderheid te bereiken die er dwars door alle partijen heen voor een progressief beleid te vinden zou zijn. Van Mierlo was daarvan overtuigd en alles wat hij deed had te maken met hoe die meerderheid te realiseren.'

Progressieve concentratie

'Op het Leidse congres in 1968 zijn voor het eerste voorstellen gedaan voor de zogenaamde 'gesprekken aan de basis'. Een heel ambitieus programma omdat het ook weer bedoeld was om allerlei mensen met progressieve ideeën die in alle partijen wonen onder één noemer te brengen. Dat was later ook de opzet van de veelgesmaakte progressieve concentratie. Achteraf wordt dat dan uitgelegd alsof het de bedoeling was om één grote partij te maken van PvdA, PPR en D'66.

'Soms denk ik wel eens dat die Brabantse Van Mierlo met zijn Nijmeegse achtergrond Van Agt beter begrepen zou hebben dan Den Uyl, Van Tijn en Terlouw dat deden'

Niets is minder waar. Het ging ons duidelijk ook en even ernstig om gelijkgestemden uit de VVD en uit de confessionele partijen. En het ging ons zeker niet om de hele, in die tijd steeds linkser wordende, PvdA. Het moest echt een doorbreking van de oude partijstructuren worden en die kans zat er in 1971/72 ook nog in. Daar heeft D'66 toen zijn nek voor uitgestoken en dat is de partij duur komen te staan, toen vlak daarna het kabinet-Biesheuvel viel en er nieuwe verkiezingen kwamen. Niet alleen werden we gedoodverfd als de partij die eigenlijk iets anders wilde, maar zich toch als D'66 presenteerde. Neen, toen we van 11 op 6 kamerzetels terugvielen liet de PvdA ons vallen als een baksteen. Zij had duidelijk iets anders bedoeld met 'progressieve concentratie'; maar zes zetels was niet gevaarlijk meer. De PPR volgde in het kielzog. Toen stonden we helemaal alleen en kreeg Van Mierlo de schuld.'

Langzamer maar zekerder

Maar nu zijn we onder aanvoering van Jan Terlouw weer helemaal terug. De partij heeft meer leden dan ooit en we hebben acht zetels in de kamer. Waar zijn nu die ideeën die we zeven jaar lang verkocht hebben?

'Die ideeën zijn onveranderd. Het vinden van een meerderheid voor een goede vooruitstrevende politiek en

dus ook een partijvorming die zich daarbij aansluit, dat is alleen een wat omslachtige omschrijving van de drie woorden "Het Redelijk Alternatief". Het is ook niet zo dat de zestiger jaren de tijd zijn van de grote vernieuwingen en de zeventiger jaren de tijd van de reactie. Dat is veel te simpel gesteld. Ik ben veel optimistischer. Ik denk dat de zestiger jaren de tijd waren waarin we dachten dat vernieuwingen heel vlug konden en heel radicaal, zo even uit de losse pols, en dat we nu begrijpen dat zo iets van langere termijn moet gebeuren, maar dat we dat ook realiseren. Dat spectaculaire gedoe op De Dam en omstreken dat heeft natuurlijk wel wat losgeraakt, maar het is nu de tijd waarin je in Apeldoorn en Waalwijk merkt dat dat heel stug doortrekt. En hoezeer ik toen ook achter de stormloopingen stond, ik ben het nu van harte met Jan Terlouw eens dat we het nu moeten hebben van de simpele tactiek van het groter worden.'

'Het griezelige in 10 jaar D'66 was dat je op elk congres merkte aan telkens dezelfde gezichten dat we weer een jaar ouder waren geworden. Sinds '76 komt wel hetzelfde slag. Demokraten, maar nu in een jongere uitvoering'

Organisatie

Als ik het goed begrijp zie je dus eigenlijk niet zoveel verschil tussen toen en nu, als de meeste anderen menen te zien.

'Ik vind het in elk geval belangrijk om de geschiedenis goed te onthouden. Als je er wat van leren wilt moet je goed weten wat er gebeurd is, anders heb je je fouten allweert ingebouwd. Ik denk wel eens als ik die vorige interviews van je lees:

ze hebben het achteraf allemaal beter geweten dan Van Mierlo, waarom heb ik daar toen niets van gemerkt. Ik denk ook dat we toen gekomen zijn aan de rand van wat je met ideeën kunt doen en dat we hebben geleerd dat je met ideeën zonder organisatie wel een eind kunt komen, maar net niet ver genoeg. We waren altijd al een ideeënpartij en daar hebben we ondanks het gebrek aan organisatie best veel mee bereikt, al was het maar omdat we ze hebben uitgezaaid in de Nederlandse politiek. Maar we weten nu ook dat je als het tegenzit organisatie hard nodig hebt. En door die hechtere organisatie krijgen we ook meer leden. Vroeger maalde je daar toch niet om in de partij. Als iemand het maar met ons eens was, op ons stemde, dat wel, maar lid worden... Ik weet zelf niet eens meer wanneer ik lid geworden ben. Dat ging van meepraten geleidelijk over in meedoen en dan hoorde je er bij.'

De kubus van Nuis

En had je toen - want je kwam naar ik meen toch uit een christelijk nest - de indruk dat je bij een linkse partij terecht gekomen was? 'Uit wat ik zo even heb gezegd heb je al begrepen dat ik er een voorstander van was om mensen uit alle partijen onder één noemer van redelijke ideeën omtrent een vooruitstrevend beleid op langere termijn te verenigen. En dan is links of rechts ook niet belangrijk meer. Dan kom je er zelfs niet meer met het assenkruis van Schwarz. Ik heb ook altijd het gevoel gehad dat er nog een derde dimensie bijhoorde.' Dan introduceren we vandaag de

Kubus van Nuis?

'Nou, neen, daar wil ik eerst nog eens goed over denken. Maar ik wil er wel iets over zeggen. Neem nou

'D'66 is door anderen nooit zo geprezen als in de tijd waarin we nauwelijks meer bestonden. Nu we er weer helemaal zijn roepen de andere partijen weer bevreemd hoe overbodig we eigenlijk zijn'

Van Agt, die kwam toch in 1971 in het kabinet-Biesheuvel duidelijk door de linkerdeur op. Hij werd zelfs samen met Boersma in één adem genoemd. Nou denk ik dat progressief Nijmegen heel iets anders was dan progressief Amsterdam. Je kunt Van Agt evengoed een linkse man uit Nijmegen noemen, als Den Uyl een gematigd rechtse man uit Amsterdam. Ik denk dat dat iets met die derde dimensie te maken heeft: schijnbare oppervlakkigheden die de stijl van je leven uitmaken. Als je in Nederland echt een tweedeling in vooruitstrevend en behoudend wilt maken dan moet je alle zuilen doorzagen. Het zit niet zozeer aan de partijen dan wel aan mensen of soms groepen van mensen binnen die partijen gebakken. Ik denk ook dat daaruit een stuk van het onbegrip tussen Den Uyl en Van Agt te verklaren is. En ze hebben dan ook nog allebei een lastige partij achter zich.'

De machtige partij

Je noemt nu die lastige partij. Vind je ook niet dat in veel partijen - gelukkig niet in de onze - de 'administratie' ten onrechte te veel invloed heeft. Veel mensen stemmen toch ook op een partij, veel meer dan op een volksvertegenwoordiger. Dat komt er van als je vertegenwoordiger in de kamer, de staten of de raad niets meer in te brengen heeft en de lijn van de partij moet volgen.

'Elke vertegenwoordiger is in de eerste plaats gebonden aan het programma waarop hij gekozen is, maar ik denk wel dat je gelijk hebt. Kiezers richten zich weinig tot de man of de vrouw op wie ze gestemd hebben. De partij is machtig. En je doelde op de PvdA met zijn partijraad en het teruggroepen enzo, maar ik denk dat het bij de VVD en het CDA minstens zo erg is, al merk je het daar niet. Ik ben blij dat in onze adviesraad gebleken is dat het in ons vermogen ligt om het flink met elkaar oneens te zijn over inhoudelijke zaken, zonder dat een partij daarop barst. Zelfs al komt er geen duidelijke D'66-visie uit. Het aardige daarbij is dat het niveau van de discussie zo goed is, dat het niet ontaardt in geschreeuw en geroep. Dat vind ik het typerende van de manier waarop bij ons politiek bedreven wordt. Als we dat zo houden, dan komen er ook meer mensen die op ons stemmen.'

Stijn Verbeeck

GRONDSLAGEN EN/OF FILOSOFIE

In D'66 laait met tussenpozen de discussie op over onze beginselen, grondslagen of filosofie. Op het congres van 22 april a.s. komt de elders in deze 'Democraat' opgenomen nota 'Grondslagen' ter sprake. Vijf jaar geleden werd dit onderwerp ook besproken en hiervoor schreef Henk Zeevalking onderstaand artikel.

Het leek hem niet ongeslaagd dit artikel aan de vergetelheid te onttrekken. Daarom ter informatie dit nog steeds niet verouderde artikel.

De filosofie van D'66

door Henk Zeevalking

De roep om een eigen filosofie wordt in D'66 sterker. Confessionelen en socialisten hebben een filosofie, de P.P.R. - zegt men - heeft er een, zelfs de V.V.D. schijnt er een te hebben. Derhalve kan D'66 niet achterblijven menen velen. Blijven wij dan achter bij anderen?

Ik meen van niet. Het verschil met anderen is alleen dat wij tot nu toe meenden onze levensbeschouwelijke basis niet te moeten etaleren.

Men kan zich afvragen waarom wij dat eigenlijk vonden. Misschien ligt de verklaring wel in het feit, dat we als non-conformisten in de politiek van verschillende richtingen kwamen. Dat velen onzer met de filosofie van thuis gebroken hadden om een eigen weg te gaan.

Onze eigen weg te gaan. Zie daar de verschijningsvorm van onze filosofie. Voor velen van ons was dat een nieuwe levenshouding. Aan de afgezworen filosofie van vroeger hadden we geen behoefte meer. We meenden dat we aldus uniek waren, maar dat was een vergissing. Vanaf de 17e eeuw knaagden soms weinigen dan weer velen aan het geweten van onze cultuur. Aan de dogmatische zekerheden van die cultuur of die nu van godsdienstige dan wel staatkundige of economische huize waren.

We kennen de politieke zekerheden zonder welke er geen heil is voor velen.

Wij D'66-ers hebben zo'n heilsleer niet. We hebben dat gemeen met de "Liberals" in Engeland, de "Freie Demokraten" in Duitsland en de Radikaal Socialisten in Frankrijk. Als zij zijn wij burgerlijke radicalen die van evoluties meer verwachten dan van revoluties en die niet zelden van twee kanten de klappen krijgen. Maar van klappen worden kinderen groot, zegt men.

De filosofie van de redelijkheid

Het is de rede die het burgerlijk radicalisme voedt. Rede en politiek zijn nochtans van huis uit tegenstellingen. Aan politiek en aan religie ligt de mythe ten grondslag. Confessionele politiek is derhalve minder een zaak die met zichzelf in tegenspraak is dan menigeen denkt. Geloof en levensbeschouwing streven beide naar een utopie, de eerste in het hiernamaals, de laatste in deze wereld.

In de tijd gemeten zijn beide niet zelden elkaars tegenpolen; het is de strijd van het straks of nu. De uitgangstelling van beide is vaak dezelfde: de mythe.

Een mythe is een verhaal dat een vertekend beeld geeft van de werkelijkheid. Het is de remedie bij uitstek tegen vervreemding die de wereld de mens opdringt in zijn leven. De mythe appelleert aan de hoogste en laagste instinkten van de mens.

Hij woelt emoties los. Gevoelens kunnen positief en negatief zijn, het gehele scala dat ligt tussen scheppen en vernietigen. De vervreemding die deze wereld scheidt gaat de mens met behulp van mythen te lijf. Desondanks is hij er niet in geslaagd die vervreemding te doorbreken. Misschien heeft de mens het steeds in de verkeerde richting gezocht. Want wie van de wereld vervreemd is kan nog iets anders doen dan zijn heil zoeken bij een of andere mythe. Hij kan gewoon terugkeren naar huis, naar zijn geweten. Dat is een weinig tot de verbeelding sprekende, doch wel een doeltreffende zaak. Met behulp van dat geweten zal hij zijn evenwicht kunnen hervinden. Zo'n mens is een rationalist. Een vrouw of man die niet kan verheerlijken, niet kan verketteren.

Ik ben ervan overtuigd dat velen in D'66 deze gedachten kunnen onderschrijven. Dat dit met de velen die de partij de laatste jaren - sedert februari 1971 - verlieten eveneens het geval is.

Voor alle rationalisten in de politiek - politieke non-conformisten als men wil - blijft onder één voorwaarde D'66 het tehuis. Die voorwaarde is dat de leiders van die partij zich niet anders voordoen dan hun gezond verstand hen ingeeft. Dat wil zeggen ieder het zijne gevend.

Slagvaardigheid is dan een eerste vereiste. Een tweede eis is dat men bereid moet zijn de bakens te verzetten als het getij verloopt. Want de enige goede politicus, hetzij bestuurder, hetzij volksvertegenwoordiger, is de pragmaticus. De rede dwingt een dergelijke houding af. Die rede veronderstelt verder dat de mens vrij is.

Vrij in het bepalen van zijn politieke of godsdienstige keus. Vrij om zijn eigen toekomst te kiezen. Wat nu een vrij mens voor zichzelf verlangt kan hij een ander niet ontzeggen, houdt ons in zakelijkheid de rede voor.

En waar vrijheid een deelbaar begrip is komen de problemen opdoemen.

Volledige vrijheid voor de een betekent onvrijheid voor veel anderen. Hebben we derhalve emotioneel met het begrip vrijheid geen moeite, rationeel hebben we het des te meer. Het heeft wat met broederschap te maken als onze ratio ingeeft dat het vrijheidsbeginsel door het gelijkheidsprincipe dient te worden ingedamd. De rede gaat uit van vrijheid en streeft naar gelijkheid. In deze eenvoudige zin ligt de levensbeschouwing van de burgerlijke radikaal, de links-liberaal, de D'66-er, besloten. Aldus wordt hij de bondgenoot van de marxist die de apostel bij uitstek van de gelijkheidsgedachte in de maatschappij mag worden genoemd.

Voor de rationalist is dit echter een bondgenootschap dat niet zonder gevaar is omdat de marxist - waarom zou hij ook - geen haar beter is in de politiek dan de kapitalist.

De laatste steeds bereid de gelijkheid aan anderen te offeren voor zijn vrijheid, de eerste niet bereid de gelijkheidsgedachte en zijn gevolgen te onderwerpen aan vrije, onafhankelijke kritiek.

Ratio en kritiek zijn de fundamenten van een cultuur die het burgerlijke radicalisme nastreeft te realiseren en in stand te houden.

Die ratio en kritiek moeten meer dan andere waarden in staat worden gebracht een evenwicht te vinden tussen vrijheid en gelijkheid.

Aangezien de balans tussen beide slechts in theorie in evenwicht zal zijn zal er steeds een spanningsveld blijven bestaan. Meer dan met andere politieke groeperingen het geval is bevindt D'66 zich in dit spanningsveld. In concreto betekent dit, dat op vele gebieden de vrijheid van minderheden moet worden beperkt om die vrijheid rechtvaardiger te verdelen over allen.

Het aanvaarden van dat standpunt betekent dat D'66 een linkse partij is.

De rationele inslag van die partij en zijn leden verhindert echter dat die partij ooit een socialistische van welke signatuur ook zal worden. Dogmatisme is de natuurlijke vijand van de ratio. De rede kent slechts één dogma: dat hij geen dogma's kent. Een gevolg daarvan is dat zo'n ondogmatische, niet de wijsheid in pacht hebbende, partij doorgaans weinig briljante ideeën heeft. Dat zit in de aard van het beestje. Want dat beestje weet uit ervaring dat de ideeënvervaardigers van nu niet zelden de tyrannen van morgen zijn. Het aanvaarden van vrijheid en gelijkheid als uitgangspunten voor een praktische en slagvaardige politiek houdt nog iets in. Te weten het vrij zijn van vooroordelen.

Andere politieke partijen zijn beter noch slechter dan D'66. Voor leden

van en kiezers op D'66 betekent de partij meer hun politieke tehuis dan andere partijen. Niets meer en niets minder.

Sommigen hebben dat tehuis inmiddels verlaten, anderen hebben het nog niet ontdekt. Daar zullen we met ons allen het nodige aan moeten doen.

Vooroordelen met betrekking tot andere partijen en hun aanhang mogen we dan niet hebben. Wij zijn er velen ons immers geen uitverkorren. Psychologisch is het hebben van vooroordelen, ressentimenten, trouwens onverstandig, evenals een blijvende polarisatiegedachte voor een partij die aan de ratio appelleert onverstandig is. Polarisation kan uitgroeien tot verkettering, tot veroordelen. Als pragmatisch middel geoorloofd, als beginsel is het verwerpelijk.

Het rationalisme roept op tot begrip en verdraagzaamheid. Het werkt relativerend en verwerpt uitersten. Vrijheid en gelijkheid vinden in de redelijkheid hun voedingsbodem, anderszinds kan de rede slechts in vrijheid tot groei komen. Waartoe dit in de praktische politiek zou kunnen leiden tonen de volgende drie willekeurige voorbeelden.

Onderwijs

Wie de mens van morgen meer vrijheid en gelijkheid wil geven en een betere verdeling van deze democratische waarden over allen wil bewerkstelligen dient bij het onderwijs te beginnen. Eerst basisonderwijs, daarna middelbaar en hoger onderwijs voor allen. De leerplicht dient ten minste tot 18-jarige leeftijd te worden verhoogd.

In dat onderwijs zal naast de intellectuele vorming de kunstzinnige vorming volledig aan zijn trekken moeten komen. Dat een en ander miljoenen gulden meer zal gaan kosten dan thans aan het onderwijs wordt uitgegeven, komt mij gerechtvaardigd voor. Men verdedigt onze beschaving, in zoverre daarvan sprake is, beter met een zo perfect mogelijk onderwijsstelsel dan met straaljagers en kanonnen al zal men wel nooit geheel buiten bepaalde destructieve afweermiddelen kunnen. Aan konstruktieve middelen dient echter verre de voorkeur te worden gegeven. Goed onderwijs is zo'n middel. Gedegen onderwijs is een investering die niet zal nalaten resultaten af te werpen. Een betere geldbelegging valt uit maatschappelijk oogpunt nauwelijks te bedenken.

Om allerlei redenen schieten thans velen - doorgaans overigens buiten hun schuld - te kort wat de opvoeding van hun kinderen betreft. Voor een democratie is dit een gevaarlijke toestand. Fascisme schiet niet zelden daar wortel waar van geestelijke onderontwikkeling sprake is.

Een evenwichtig onderwijsstelsel levert gave mensen af. Gave mensen die nooit voor een immoreel politiek stelsel te vinden zullen zijn. Hun redelijk inzicht zal zich daartegen verzetten.

Wonen

Vrijheid veronderstelt de nodige mogelijkheden voor de mens zijn persoonlijkheid naar eigen aard te kunnen ontplooien. Geestelijk voorziet een goed onderwijsstelsel daarin. Materieel gezien kan een eigen huis daartoe bijdragen. Na onderwijs derhalve prioriteit voor de woningbouw en bevordering van het eigen woningbezit. De woningbouw die nu nog voor een groot deel uit economische overwegingen plaats vindt dient naar het sociale vlak te worden verschoven. Zo kan het gelijkheidsbeginsel ook hier als medestander van de vrijheid optreden. Dat kan ook nog op een andere wijze en wel door de grond in handen van de gemeenschap te brengen. De gemeentelijke overheid kan hier als de meest belanghebbende worden gezien.

Stadsaaneringen en rekonstrukties zijn een vrijwel hopeloze zaak als de grond niet in handen van de gemeenschap is. De vrijheid van de particulier moet hier kunnen wijken voor het belang van de gemeenschap. Een rechtvaardige verdeling in de wereld van het onroerend goed zou zijn: oppereigendom in handen van de particulier, de ondereigendom in handen van de overheid. Het is een wat voor-kapitalistische structuur die sommige steden in West-Europa in de Middeleeuwen ook gekend moeten hebben. Soms is het goed naar het verleden terug te keren. Zeker voor een niet-dogmatisch gebonden partij. De geschiedenis heeft redelijke mensen veel te bieden.

Verkeer

De auto verstikt ons leefmilieu. In vele opzichten akkoord. Maar voor de automobilist en zijn gezin betekent hij heel wat. Een stuk leefmilieu zou men kunnen zeggen. De auto is voor velen een symbool voor vrijheid. Vrijheid om te gaan waar men wil, wanneer men wil en met wie men wil. Die vrijheid moet omwille van de vrijheid van anderen - kinderen en ouderen - worden ingeperkt. Geen auto meer in de woon/werkrelatie, de auto weg van onze pleinen en grachten, de auto weg uit onze woonstraten. Voetgangersgebieden, parkeergarages en het bevorderen van het Openbaar Vervoer zijn alle zaken die de auto in onze samenleving naar een meer bescheiden plaats terugdringen. Gelijke mogelijkheden voor de verschillende verkeerssoorten eisen een dergelijke politiek. Toch zou ik zonder daar nu een hoge prioriteit aan toe te ken-

Henk Zeevalking

nen de auto willen bestempelen als een zaak waarvan het genot in beginsel zoal niet aan ieder persoonlijk dan toch wel aan ieder gezin toekomt. Bij een rationeel gebruik kan hij voor velen compenserend werken voor een stuk vrijheid dat men elders node mist. Vrijheid en gelijkheid in het verkeer, de communicatie van mens tot mens, is zonder auto niet meer denkbaar. Op dit stuk vrijheid heeft in beginsel ook een ieder recht. Laat D'66 de moed hebben dit - tegen de tijdgeest in - duidelijk te zeggen. Dan is men redelijk met een afgewogen oordeel.

Nawoord

Het uitgangspunt van D'66 is van de aanvang af geweest het zich aandienen als een programpartij. Daardoor onderscheiden we ons van andere partijen en die zich bij voorkeur beginselpartijen noemen. Wij noemden ons eenvoudig Democraten, een begrip dat vrijheid en gelijkheid omsloot. Met anderen dacht ik dat dit voldoende en duidelijk was. De geleden verkiezingsnederlaag in november 1972 doet sommigen roepen om een filosofie als uitgangspunt voor onze politieke doelstellingen.

De bedoeling van dit pamflet is geen andere geweest dan een bescheiden poging aan te tonen dat onze filosofie was en in:

- het scheppen van vrijheid en gelijkheid;
- het redelijk benaderen van de nationale en internationale problematiek;
- het zich onbevooroordeeld opstellen tegen politieke tegenstanders van welke signatuur ook.

Rest nog de vraag of wij steeds trouw zijn gebleven aan onze filosofie. Die vraag zal iedere D'66-er zelf naar eer en geweten moeten beantwoorden. Als we het kunnen opbrengen te erkennen dat de een hier heeft gefaald en de ander daar, dan is er al veel ten goede gekeerd.

Utrecht, februari 1973.

DISCUSSIONOTA "D'66 EN EUROPA"

T C D 3

I. Algemeen

Waarom Europese samenwerking?

Economische, politieke en geografische factoren hebben destijds de keuze van Nederland voor deelname aan de Europese eenwording bepaald. Het ging vooral om het bereiken van politieke en economische stabiliteit en het waarborgen van veiligheid. Deze factoren zijn anno 1978 nog steeds van kracht.

Voor welvaart en welzijn in Nederland zijn handhaving en uitbouw van de Europese Gemeenschappen van levensbelang geworden. De in de loop der jaren gegroeide belangenverstrengeling heeft geleid tot een feitelijke Europese lotsverbondenheid. De nationale soevereine staat is in vele opzichten een te beperkt kader geworden. Een progressief binnenlands beleid, zoals D'66 zich dat voorstelt is niet mogelijk zonder de tot standkoming van een democratisch Europa.

De binnenlandse politiek wordt zozeer beheerst door grensoverschrijdende problemen dat het geen zin zal hebben te proberen de heilstaat tussen Lobith en Den Helder in te richten.

Binnen de nationale context en met slechts nationale middelen is het onmogelijk de economische crisis te bestrijden, onze industrie te herstructureren, de monetaire onrust tegen te gaan, de multinationals aan banden te leggen etc. Een groter kader is nodig.

Niet alleen voor de behartiging van materiële, maar ook van immateriële belangen is de Europese Gemeenschap essentieel. Met onderlinge verschillen zijn alle landen van de EEG parlementaire democratieën. Verdeeldheid en een nationalistische, naar binnen gerichte houding zouden voor de handhaving van de democratie in Europa (en niet alleen in Nederland!) slecht zijn. Ze zouden ongetwijfeld ook leiden tot nieuwe spanningen tussen de lidstaten en daarmee vrede en veiligheid kunnen bedreigen, zoals in het verleden reeds herhaaldelijk is bewezen.

Daarnaast heeft Europa externe verantwoordelijkheden. De Europese Gemeenschappen zijn ook van groot belang, omdat zij een bijdrage hebben te leveren aan op wereldschaal spelende problemen.

Zo lang een mondiaal kader ontbreekt om deze gezamenlijk op te lossen, is het Europese kader vooralsnog het meest effectieve en geschikte.

Bovendien kan de bijdrage van de EEG aan een nieuwe internationale orde als geheel groter zijn dan die waartoe de som van haar delen in staat is.

Er is ook een negatieve reden. Zonder de Europese samenwerking zou de Nederlandse afhankelijkheid van de internationale ontwikkelingen en de politiek van onze buurlanden nauwelijks minder zijn. Wel zal echter onze invloed op deze ontwikkelingen en deze politiek aanzienlijk minder zijn dan in de huidige situatie.

Welk soort Europa wil D'66?

D'66 streeft naar een Europees maatschappijmodel dat leidt tot een handhaving en vergroting van de individuele ontplooiingsmogelijkheden. Deze ontplooiing moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens en zonder politieke, sociale en economische discriminatie van anderen. Ook in Europees verband geldt dat de verscheidenheid van mensen en opvattingen als een positief te waarderen goed zijn te beschouwen. D'66 ziet deze pluriformiteit tevens als de voornaamste bron van maatschappelijke vernieuwing (vergelijk Beleidsprogramma 1977-1981). Daarom moet de ontwikkeling van onze samenleving gericht zijn op een orde die meer oog heeft voor de vrijheid van de mens dan in Oosteuropese landen het geval is en meer oog heeft voor de gelijkheid dan in het Amerikaanse maatschappelijke systeem.

D'66 streeft naar een Europa dat de onderlinge afhankelijkheid met andere delen van de wereld - industrielanden, maar met name ook ontwikkelingslanden - wil versterken. Als continent zijn wij ook sterk afhankelijk van de samenwerking met anderen door onze grondstoffenschaarste en onze strategische afhankelijkheid, alsmede ons beperkt territorium. Als Europa een bijdrage heeft te leveren aan de stabiliteit in de wereld, dan is het door haar technologisch vernuft en menselijke, maatschappelijke orde. Wij dienen onze samenwerking niet zozeer te richten op de versterking van militaire macht en het bereiken van de positie van een supermacht maar op andere "civiele" waarden, zoals bestrijding van armoede in de wereld,

bijdragen tot vrede en meer stabiliteit.

D'66 ziet de ontwikkeling van de EG niet gaan in de richting van een nieuwe supermacht, een conceptie die wij overigens - met anderen - ook inhoudelijk afwijzen. Een supermacht kenmerkt zich vooral door de aanwezigheid van een sterk centralistisch bestuur, een groot aaneengesloten territorium en een economische autoriteit ten opzichte van de buitenwereld. De EG voldoen aan geen van deze criteria. Bovendien is het begrip macht complexer geworden dan vroeger, zoals wij ook zien in verschillende andere delen van de wereld. Er zijn geen landen meer, behalve de twee klassieke supermachten, die - zelfs als zij de "Wille zur Macht" zouden hebben - de mogelijkheid bezitten deze integraal op alle gebieden, inclusief het economische, politieke en militaire uit te oefenen. Voor Europa geldt in het bijzonder dat de tijd van het imperialisme en het kolonialisme voorbij is.

Een einddoel van de Europese samenwerking is moeilijk aan te geven. D'66 ziet deze, zoals hierboven is aangeduid, veeleer gaan in de richting van een verband van staten die op een aantal terreinen samenwerking tot stand hebben gebracht, eerder dan in de richting van een gesloten machtsstructuur, beheerst door een centralistische en hiërarchische top.

Welke prioriteiten ziet D'66 binnen Europa?

In de afgelopen 25 jaar werd het accent nagenoeg uitsluitend gelegd op schaalvergroting, economische groei en uitbouw van een Europees bedrijfsleven. Het wordt hoog tijd dat Europa zich meer met de mensen die hier wonen gaat bezighouden.

De democratie en het respect voor de mensenrechten zullen als basis moeten dienen voor de inrichting van de samenleving in al zijn geledingen en als systeem door middel waarvan de maatschappelijke ontwikkelingen worden bepaald. Europa zal democratisch zijn of niet zijn. Daarom ook legt D'66 een sterke nadruk op een ontwikkeling waardoor de burgers meer bij de besluitvorming op alle niveaus worden betrokken binnen de Gemeenschap. Omdat wij tegen een sterke centralisatie van gezag zijn moet ook een effectief regionaal beleid worden gevoerd.

Om dit tot stand te brengen moet aandacht worden gegeven aan veel grotere inkomensoverdrachten dan tot dusver het geval is geweest. Solidariteit met de derde wereld mag ons niet de ogen doen sluiten voor het feit dat ook binnen Europa nog grote inkomensongelijkheid bestaat.

Vanwege de solidariteit in Europa en de bijdrage tot een Europese democratie hechten wij ook veel waarde aan een uitbreiding van de Gemeenschap tot alle democratische landen die wensen toe te treden. Voor een democratisch Europa, waarin ook landen als Spanje, Griekenland en Portugal opgenomen kunnen worden, blijft het echter nodig dat de economische integratie niet stagneert. De economische, monetaire en sociale samenwerking zullen daarom geïntensiverd moeten worden, waarbij het essentieel is dat op Europees niveau bevoegdheden geschapen worden die het voeren van een geïntegreerd sociaal en economisch beleid mogelijk maken. D'66 zal er daarbij naar streven dat het economisch stelsel binnen de EG gekenmerkt kan worden als een democratischemarkteconomie.

Het streven naar democratisering, de toetreding van nieuwe lidstaten en de economische problematiek zullen van Europa echter geen naar binnen gekeerde gemeenschap mogen maken. De EG zullen een belangrijke rol moeten spelen om te verzekeren dat ook aan de mensen in de Derde Wereld een bestaanszekerheid wordt verschaft, van waaruit zij hun verdere levensloop kunnen bepalen.

Waarom zijn de Europese verkiezingen belangrijk?

Na de positieve resultaten van de jaren '60 is de uitbouw van het Europese integratieproces in de jaren '70 in een ernstige impasse geraakt. Niet alleen wordt op vele terreinen pas op de plaats gemaakt, maar zelfs is de reële kans aanwezig op achteruitgang en bijgevolg wegwijnen van de gehele Europese gemeenschapsconstructie.

De huidige situatie kenmerkt zich door:

- toenemend gebrek aan samenhang in de Gemeenschap, o.m. als gevolg van uiteenlopende economische ontwikkelingen in verschillende lid-Staten, waardoor de werking van de gemeenschappelijke markt bedreigd wordt;

- een achterblijven van bevoegdheden en organisatie van de Gemeenschap op essentiële beleidsgebieden. (Het bedrijfsleven bijvoorbeeld is al veel verder geïntegreerd).

Rechtstreekse verkiezingen voor het Europese Parlement zijn geen panacée voor alle kwalen. Wel zijn zij een voorwaarde om het integratieproces een werkelijke democratische grondslag te geven. Gekozen volksvertegenwoordigers zullen geen genoegen kunnen nemen met de onmacht van het huidige Europese parlement. Zij zullen hun deel moeten vragen in de wetgeving van de EG, zoals nationale parlementariërs dat in hun nationale bestel vragen. Europese verkiezingen zullen voor het eerst nationale politieke partijen dwingen stelling te nemen in Europese aangelegenheden en de consequenties daarvan voor het nationale beleid door te denken. Daardoor zal het integratieproces voor het eerst een werkelijke politieke dimensie krijgen. Verkiezingen leiden niet automatisch tot meer bevoegdheden. Zij kunnen wel een aanzet zijn voor een strijd om meer bevoegdheden. Defaitisme is hier even gevaarlijk als goedgelovigheid. De grotere aandacht die het Europese samenwerkingsproces zal zijn van de Europese verkiezingen kan er ook toe leiden dat de coördinatie van het economische en monetaire beleid uit het slop wordt gehaald waar het de laatste jaren in terecht is gekomen. Ook dit is geen zekerheid, maar een zaak van politieke wil. De Europese eenwording zal een langdurige en moeilijke zaak blijven die waarschijnlijk niet voor de eeuwwisseling zal kunnen worden afgesloten. Dit betekent echter niet dat de noodzaak tot eenwording minder is. De uitdaging is slechts groter.

II. De belangrijkste probleemgebieden

A. Het democratisch Europa

D'66 heeft zich van haar oprichting af aan ingezet voor meer openheid en democratisering in de besluitvorming. Ook op het Europese niveau zal zij deze traditie voortzetten. D'66 keert zich tegen een verdere ontwikkeling in de richting van een Europa waar de beslissingen genomen worden in nachtelijke vergaderingen achter gesloten deuren zonder dat de democratisch gekozen volksvertegenwoordigers daar voldoende controle op kunnen uitoefenen. De posities van het

Europese Parlement en de Europese Commissie dienen versterkt te worden. Alleen zo is te voorkomen dat samenwerking in Europa tot versterking van de Europese bureaucratie en een verschraving van de democratie leidt. Een nieuwe overdracht van bevoegdheden aan de EG zal slechts kunnen geschieden indien de democratische controle op de uitoefening van deze bevoegdheden is gegarandeerd. In casu komt dit neer op de noodzaak eerst de huidige bevoegdheden van het EP uit te breiden alvorens tot het opdragen van nieuwe taken aan de E.G. kan worden besloten. Voor een democratisch Europa is verder nodig dat de betrokkenheid van de burger bij Europa wordt vergroot.

Zo zal gestreefd moeten worden naar sterke decentralisatie van het Europees gezag. Evenals bepaalde bevoegdheden collectief op Europees niveau zullen moeten worden uitgeoefend, zal er ook voor gezorgd moeten worden dat niet meer bevoegdheden centraal zullen worden uitgeoefend dan strikt noodzakelijk is. Waar mogelijk zullen de nationale bevoegdheden via de Gemeenschap zelfs moeten worden overgedragen aan regionale organen. Het beleid zal daardoor aan herkenbaarheid voor de burgers winnen.

Ten derde zou een van de belangrijke elementen van een EG als economische maar ook politieke gemeenschap de constante eerbiediging van de mensenrechten dienen te zijn.

De EG dient het respect voor de mensenrechten zelf te stimuleren en dient daarbij niet alleen oog te hebben voor de vrijheidsrechten maar evenzeer voor de z.g. sociale grondrechten.

Het te verkiezen Europese Parlement zou het tot zijn eerste taken dienen te rekenen een Handvest voor de Mensenrechten op te stellen dat door alle lidstaten van de EG (oude zowel als nieuwe) en door de EG zelf dient te worden onderschreven en nageleefd.

Ten vierde moet de Europese samenwerking een bijdrage leveren aan een veranderings- en bewustwordingsproces dat leidt tot een andere rol- en taakverdeling en de mogelijkheid biedt voor een optimale eigen ontplooiing van man en vrouw. Door de ongunstiger positie van de vrouw ten aanzien van haar emancipatiemogelijkheden moeten maatregelen gericht op de emancipatie van de vrouw vooraanrang hebben boven maatregelen gericht op de man.

De E.G. zal door middel van richtlijnen zoals die welke in voorbereiding zijn aangaande de gelijkheid van man en vrouw voor wat betreft de sociale zekerheid, een kader moeten scheppen waarbinnen het emancipatieproces wordt bevorderd. Het Europese Parlement moet op de naleving hiervan toezien.

B. Economisch en sociaal beleid

D'66 is van oordeel dat de ontwikkeling van de industriële samenleving onheilspellende nevenverschijnselen heeft opgeroepen, die een verdere evolutie van de mens en zijn oplooiingsmogelijkheden fundamenteel bedreigen.

Tot deze verschijnselen, die in-tussen het karakter van hoofdproblemen hebben aangenomen, rekent D'66 allereerst de dreigende maatschappelijke desintegratie door het afnemen van de mogelijkheden om aan het traditionele arbeidsproces deel te nemen en door de toenemende verstarring en vervreemding in samenwerkingsverbanden waardoor het steeds meer mensen moeilijk wordt om sociaal te functioneren. Van gelijke orde is de technologische en industriële wildgroei, waardoor het natuurlijk milieu wordt afgebroken en de levenskansen voor toekomstige generaties ernstig gevaar lopen.

Bestrijding van deze verschijnselen door het scheppen van sociaal gunstige voorwaarden en een zorgvuldig beheer van het bedreigde milieu hebben daarom voor D'66 een prioriteit waaraan produktiviteitsstijging en vergroting van de materiële welvaart dienstbaar moeten worden gemaakt.

In het licht van het bovenstaande wil D'66 op het economische en sociale vlak streven naar een Europees beleid dat gericht is op technologische vernieuwing en industriële herstructurering. De economische mogelijkheden van de lidstaten van de E.G. hangen in sterke mate af van hun concurrentiepositie op de wereldmarkt en dus van de mate waarin het industrie- en technologiebeleid wordt afgestemd op de comparatieve voordelen van de Westeuropese landen.

De beste ontwikkelingskansen voor de Westeuropese export, zeker voor die uit het hoog geïndustrialiseerde Noordwesten van de E.G. liggen in de zogenaamde wetenschapsintensieve produktieprocessen die een hoog geschoolde en gespecialiseerde arbeidsinzet, relatief hoge kapitaalinveste-

ringen en een hoog ontwikkelde sociaalculturele sector vereisen. Daarnaast zullen er mogelijkheden zijn voor industriën die op grond van vernieuwingen en produktie-ontwikkeling goederen voortbrengen die de concurrentie op de wereldmarkt kunnen doorstaan. Het Europese industriebeleid is tot nu toe vooral gericht op het vinden van oplossingen voor sectoren die in de knel zijn gekomen, zoals staal. In de toekomst zal het beleid zich meer moeten richten op het bevorderen van vernieuwing en technologische innovatie.

Dit beleid zal daarmee aansluiten op een beleid dat gericht is op een betere internationale arbeidsverdeling. De stijging van de grondstoffenprijzen zal een aantal ontwikkelingslanden in staat stellen te investeren ten behoeve van hun eigen industrie. Het feit, dat de arbeidskosten in de ontwikkelingslanden lager zijn dan in de al sterk geïndustrialiseerde landen zal er eveneens toe bijdragen dat een aantal industriële activiteiten vanuit de dichtbevolkte geïndustrialiseerde landen verplaatst zal worden naar de ontwikkelingslanden. Over het algemeen komen produktieprocessen die veel ongeschoolde arbeid en in verhouding geringe kapitaalinvesteringen vereisen het meest in aanmerking voor vestiging in ontwikkelingslanden, kapitaalintensieve en hooggeschoolde arbeid vereisende processen het minst. (zie ook D: Europa naar buiten).

Ook binnen de Gemeenschap zal het beleid gericht moeten zijn op de vermindering van de welvaartsverschillen tussen de verschillende regio's. D'66 wil daarom aan het regionale beleid een hoge prioriteit geven. De verschillende fondsen van de Gemeenschap (het Regionaal Fonds, het Sociaal Fonds en de fondsen in het kader van de gemeenschappelijke landbouw politiek) dienen in nauwe coördinatie met elkaar gericht te worden op opheffing van de ergste verschillen tussen de regio's. Om de effectiviteit van het beleid te bevorderen dient het aantal regio's waarop het beleid gericht is, teruggebracht te worden tot Ierland, Noord-Ierland en de Mezzogiorno.

Tevens dienen de middelen van het Regionaal en het Sociaal Fonds aanzienlijk verruimd te worden. In tegenstelling tot de hierboven genoemde beleidsterreinen is op het gebied van de landbouw binnen de E.G. sprake van een bijna uitsluitend communautair beleid. D'66 beoordeelt dit beleid over het algemeen positief.

In het structuurbeleid zijn echter het merendeel van de ontwikkelingsplannen die door de EG zijn gesubsidieerd ten goede gekomen aan de middelgrote en grote bedrijven hoofdzakelijk in gebieden waar reeds een moderne landbouw bestaat en voor 70% in produktierichtingen waar reeds een structureel productieoverschot bestaat.

Het structuurbeleid van de EG zal minder aandacht aan intensivering en produktieverhoging moeten schenken, waardoor de afhankelijkheid van grondstoffen, chemische produkten e.d. wordt verminderd en de kans op aantasting van het milieu wordt verkleind.

Gestreefd dient te worden naar een ander pakket inkomensverbeterende maatregelen met minder produktieverhogende effecten.

De EG-landbouw heeft niet alleen tot functie een doeltreffende agrarische produktie te verzorgen op grondslag van zowel betaalbare prijzen voor de consument als een voldoende inkomen voor de agrariër, maar ook dient zij een aantrekkelijk landschap in stand te houden en te verwezenlijken. In vele streken van de EG dreigt de voor Europa zo kenmerkende verscheidenheid van landschap te worden aangetaast.

Door het uiteengroepen van de nationale economieën stukt op het ogenblik de integratie op landbouwgebied en dreigt zelfs desintegratie. Er zal van deze noodoplossingen als de "monetaire compenserende bedragen" alleen maar af te komen zijn door het tot standbrengen van een economische en monetaire unie (EMU).

Hoewel het bereiken van een EMU op korte termijn niet te verwezenlijken lijkt, moet zij als doelstelling volledig gehandhaafd blijven. Op korte termijn dient de convergentie van het economisch beleid van de lidstaten bevorderd te worden, o.m. door middel van communautaire coördinatie van het inkomensbeleid en een harmonisatie van de indirecte belastingen. Daarnaast dienen de negen een actieprogramma overeen te komen op basis van een gemeenschappelijk concept van de EMU. In het kader van dit actieprogramma

- zullen de lidstaten bindende verplichtingen moeten aangaan; m.b.t. beleidselementen die hun macro-economische situatie beïnvloeden, zoals de begrotingstekorten en de financiering daarvan, het stijgingstempo van de collectieve lasten, de liquiditeitscreatie, reglementering van het kapitaalverkeer binnen de Gemeenschap en het externe monetaire beleid.

- moet een begin gemaakt worden met de "pooling" van de valuta-reserves van de lidstaten, en dienen de bevoegdheden van het Europese Fonds voor monetaire samenwerking uitgebreid te worden.

Wat betreft de uitvoering van bovengenoemd actieprogramma zal men moeten accepteren, zoals de Belgische premier Tindemans reeds in 1975 in zijn rapport over de Europese Unie stelde, dat de economische en financiële situaties van de lidstaten zozeer van elkaar verschillen dat een gelijktijdige uitvoering onmogelijk is, wil men enige vooruitgang boeken. Ook in het licht van de uitbreiding van de EG met Griekenland, Portugal en Spanje lijkt deze benadering de enige mogelijkheid tot vooruitgang te bieden.

De hierboven omschreven wenselijkheden dienen alle echter binnen het in de eerste paragrafen omschreven kader geplaatst te worden. Gegeven de beperkte aardse voorraden en het beperkte zelfreinigende vermogen van het milieu, wordt het totaal van deze mogelijkheden bepaald door de mate waarin we milieu-vriendelijk en grondstoffen-besparend produceren; daarnaast door de mate waarin we produktiemogelijkheden aanwenden om het milieu te zuiveren, om materialen opnieuw te gebruiken (Recycling) en om vervangende grondstoffen en energiebronnen te vinden. De EG-verdragen voorzien niet in een communautair milieubeleid. Niettemin heeft zich de laatste jaren een omvangrijke harmonisatie-activiteit op milieugebied voltrokken en zijn verschillende belangrijke richtlijnen tot stand gekomen. Als basis hiervoor fungeerde het milieu-actieprogramma van de EG uit 1973, later aangevuld met een tweede actieprogramma 77-81.

D'66 meent dat de volledig uitvoering van deze programma's voorop dient te staan. Te vaak is in de laatste jaren gebleken dat de bot-sende belangen van de lidstaten de totstandkoming van een EG-milieubeleid in de weg staan.

C. Een democratische markteconomie

D'66 is van mening dat de Europese samenwerking dient bij te dragen tot het bereiken van een democratische markteconomie. Daarbinnen vindt de produktie plaats in gedemocratiseerde particuliere bedrijven. De essentie van de bedrijfsdemocratisering is dat de werknemersgroep (inclusief de werknemer-directeur) de ondernemersfunctie voor een groot deel overneemt en op grond daarvan

het medebeslissingsrecht verkrijgt ten aanzien van alle belangrijke onderdelen van het bedrijfsbeleid (fusies, sluitingen, verplaatsingen, investeringen, directie-benoemingen). Daarnaast is D'66 voorstander van de invoering van gekozen personeelsvertegenwoordigingen bij de overheidsdiensten en -bedrijven, met aan de overheidstaak aangepaste bevoegdheden; Een ander kenmerk van een democratische markteconomie is dat de productie wordt afgestemd op de consumentenvoorkeur door middel van een verbeterd marktmechanisme. In de prijzen worden zoveel mogelijk de totale maatschappelijke kosten opgenomen, inclusief de effecten ten aanzien van de vervuiling en de uitputting. Hierdoor zullen producten en productieprocessen die vuil zijn of tot uitputting leiden, worden tegengegaan. Tevens acht D'66 voortzetting en waar nodig verscherping van het EG-mededingingsbeleid gewenst. Doelstelling dient daarbij te blijven een gedecentraliseerde economische orde, waarin de marktdeelnemers door elkaars concurrentievermogen liever dan door de overheid in evenwicht worden gehouden.

De expansie van met name de multinationale ondernemingen toont aan dat dit evenwicht verstoord is. Door fusies en andere concentraties is steeds meer macht bij steeds minder ondernemingen terecht gekomen. Deze machtsposities scheppen het gevaar van te hoge prijzen en andere ongerechtvaardigde voordelen. Ervaringen in de VS doen daarnaast vermoeden dat monopolies en oligopolies niet bevorderlijk zijn voor industriële vernieuwing. Juist in een Gemeenschap die in de internationale concurrentie zozeer afhankelijk is van haar technologisch vernuft een verontrustende gedachte. Ook meer in het algemeen dient de overheersende positie van de producent op de markt en op verschillende andere terreinen te worden weggenomen door een versterking van de positie van de consument.

De positie van de consument en zijn organisaties is ook in EEG-verband sterk ten achter gebleven bij die van producenten (werkgevers, werknemers) en overheid. Er dient duidelijk gestalte gegeven te worden aan een Europees consumentenbeleid. Dit dient een raamwerk te vormen voor nationale stelsels van consumentenbescherming. Voorkomen dient te worden dat de Europese consument bureaucratisch wordt gelijkgeschakeld.

D. Europa naar buiten

De Europese samenwerking mag niet tot een gerichtheid naar binnen leiden, maar dient juist een bijdrage te leveren aan de oplossing van op wereldschaal spelende problemen.

Europa kan een bijzondere rol spelen bij de ontwikkeling van de Derde Wereld, als was het maar ten gevolge van de nauwe economische band tussen de Westeuropese landen en de ontwikkelingslanden, die van elkaar afhankelijk zijn voor afzetmarkten en grondstoffen. De EG moet een bijdrage leveren aan het verschaffen van bestaanszekerheid aan mensen in de Derde Wereld, die hen een mogelijkheid biedt tot individuele ontplooiing. Hoekstenen van het EG-beleid hierbij moeten zijn:

- verstrekken van financiële en technische hulp
- de herstructurering van de wereldeconomie, waardoor de ontwikkelingslanden kansen krijgen om een rechtvaardig aandeel te verwerven in de internationale relaties.

De financiële en technische hulp aan ontwikkelingslanden zal mede gericht moeten zijn op het bevredigen van de basisbehoeften van alle mensen in ontwikkelingslanden. Bij het structurele beleid is allereerst nodig dat de EG de huidige protectionistische tendenzen met kracht terugdringt. Daartoe zullen de lidstaten eraan mede moeten werken dat het door de Europese Commissie voorgestelde herstructureringsbeleid voor de textiel, staal en de scheepsbouwen ten spoedigste gestalte krijgt. Tevens moeten in het kader van een beleid inzake schoenen, lederwaren, electronica, chemische preparaten en bepaalde land- en tuinbouwprodukten waarborgen geschapen worden voor toename van het importvolume uit ontwikkelingslanden.

Europa dient tevens een rol te spelen bij het streven naar ontspanning tussen Oost en West. Zij kan een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van de stabiliteit en de kwaliteit van de relatie tussen Oost en West en bij de bescherming van de rechten van de mens in totalitair geregeerde staten. Voorwaarde voor zo'n rol is een voldoende mate van Europese samenwerking, o.m. in de Europese Politieke Samenwerking, en een regionaal, conventioneel machts-evenwicht. Voor dit laatste is de handhaving van de band met de VS en Europese defensiesamenwerking gewenst.

Met Europese samenwerking op defensiegebied hoeft niet te worden gewacht totdat een gemeenschappelijke buitenlandse politiek tot stand komt. Naarmate de Europese eenwording voortschrijdt zal behoefte ontstaan aan een nauwer samengaan ook op het gebied van de defensie, dat op zijn beurt de politieke eenwording kan stimuleren.

Zo heeft het zich snel ontwikkelende industriebeleid van de EG een defensie-aspect. Vanwege de belangrijke rol van de bij defensieproductie betrokken industrieën.

E De uitbreiding van de EG

Zowel uit het oogpunt van de ondersteuning van de democratie als uit solidariteit moeten de Negen bereid zijn om de Gemeenschap te delen met andere democratische Europese landen, ook als deze in economisch, cultureel of ander opzicht niet geheel vergelijkbaar zijn met de doorsnee-lidstaat van dit ogenblik.

De toetreding van de kandidaat-landen Griekenland, Spanje en Portugal zal voor deze landen zelf en voor de huidige Gemeenschap een ingrijpend gebeuren zijn. Wij zullen de nodige tijd moeten nemen om het proces van geleidelijke toenadering van de oude en nieuwe Lid-Staten harmonisch te laten verlopen. Voorkomen zal moeten worden, enerzijds dat de Gemeenschap door de nieuwe uitbreiding verwatert en de capaciteit tot verdere integratie verliest en anderzijds dat de nieuwe Lid-Staten de lasten van het lidmaatschap uiteindelijk niet kunnen verdragen. Door de kandidaatlanden op een veelheid van terreinen tegemoet te komen vermindert de noodzaak om uitsluitend met financiële hulp en het tijdsverloop van een overgangperiode de economische positie van die landen te verbeteren. Afgezien van de grotere kans op succes bij toetreding, verkleint een brede aanpak het risico van massale besteding van ontwikkelingsgelden voor de kandidaat-leden. D'66 meent immers dat interne solidariteit niet moet worden afgewenteld op de ontwikkelingslanden.

De uitbreiding met Griekenland, Spanje en Portugal plaatst de Gemeenschap zelf voor het probleem van de interne samenhang. Bij het streven naar verdere integratie, waaraan ook de toetredende landen deelnemen, kan het gewenst zijn om niet altijd overkort vast te houden aan de regels, welke voor het Europa van de negen zijn vastgesteld. Overwogen kan worden voor achtergebleven kandidaat-leden

en Lid-Staten speciale uitzonderingen toe te staan op regelingen waarvan de last voor de betrokken landen te zwaar blijkt te zijn.

VERSLAG VAN HET GESPREK MET ★ Drs. F. WIJSENBEEK,

secretaris-generaal van de Federatie van de Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap d.d. 24 februari 1978 te Brussel.

Het gesprek vond plaats om de volgende drie punten te bespreken:

- hoe functioneert de federatie; wat betekent het voor een partij om bij de federatie aangesloten te zijn
- hoe functioneert de fractie van Liberalen en geestverwanten in het Europese Parlement (E.P.)
- welke weg zou D'66 moeten bewandelen als het eventueel zou besluiten zich bij de federatie aan te sluiten.

ad 1. De federatie is in maart 1976 te Stuttgart opgericht, na voorbereidend werk binnen de Liberale Internationale en vanuit de Liberale fractie in het E.P. Van de 14 in Stuttgart aanwezige partijen hebben zich 9 onmiddellijk bij de federatie aangesloten (w.o. de VVD), 5 pas later. Deze laatste groep omvat vooral de meer progressieve partijen (de Engelse Liberals, de Italiaanse Republikeinen, de Franse Radicaux de Gauche), met één uitzondering: de Franse Republikeinen, die duidelijk tot de behoudende vleugel behoren. Na de toetreding van de Républicains hebben de Radicaux de Gauche hun lidmaatschap opgeschort.

Voor de naam "Federatie van Liberale en Democratische Partijen" is gekozen omdat slechts 2 partijen zich onversneden liberaal noemen en het door een aantal andere partijen zeer onwenselijk werd geacht zich met de naam liberaal te tooien, omdat deze in hun land een conservatieve bijklank heeft. In de stukken van de federatie wordt echter meestal gesproken over de "liberale partijen". De zgn. Stuttgart verklaring zegt bijv. dat "de democratische partijen in de EG, die grondvest zijn op liberale principes,, besloten hebben een federatie van liberale partijen in de EG" op te richten.

De twee belangrijkste organen van de federatie zijn het Congres en het Bestuur. De delegaties naar het

Congres worden vastgesteld volgens de sleutel: 6 per land (ongeacht het aantal partijen) en vervolgens: hoe meer stemmen, hoe meer zetels (tot 3 miljoen stemmen één afgevaardigde per 100.000 stemmen, daarna één per 250.000).

Voor D'66 zou dit neerkomen op 3 van de 6 Nederlandse zetels, plus 4 of 5 op basis van de laatste Tweede Kamer verkiezingen. Hiermee zouden wij tot de kleine partijen behoren, ter grootte van bijv. de Deense Venstre (7) of de Vlaamse vleugel van de Belgische Liberalen, de PVV (7). Middelgroot zijn de Italiaanse Republikeinen (14), de Franse Parti Radical Socialiste (van Ser van-Schreiber) (12), nog weer wat groter de Franse Republikeinen (19) en de VVD (21). Verreweg het sterkst vertegenwoordigd zijn de Duitse FDP (36) en de Engelse Liberals (45).

Wijsenbeek verwachtte dat de Franse Republikeinen er bij verkiezingen in maart sterk op vooruit zouden gaan, met een corresponderende verhoging van hun aantal afgevaardigden naar het Congres. Daarentegen geven de opiniepeilingen op het moment voor de Engelse Liberals zeer slechte uitslagen, zodat hun sterke positie binnen de Federatie verzwakt zou kunnen worden, als er inderdaad later dit jaar verkiezingen in Engeland gehouden worden. In het Bestuur zijn de kleine landen ieder met twee afgevaardigden vertegenwoordigd, de grote met vier. Het Bestuur komt éénmaal in de twee maanden bijeen, het Congres tot nu toe éénmaal per jaar. Het eerstvolgende Congres is in november of december van dit jaar.

Het Congres kan met twee derde meerderheid voor de aangesloten partijen bindende besluiten nemen "over al datgene wat onder de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen valt en wat de politieke samenwerking in de EG betreft". Daarnaast kunnen (bindende) besluiten genomen worden "over alle andere aangelegenheden die naar de unanieme mening van de afgevaardigden onder zijn bevoegdheid vallen". (met deze bindende besluiten gaat de liberale federatie aanzienlijk verder dan de socialistische federatie, die met de unanimitetsregel werkt). Verder kan het Congres o.a. aanbevelingen doen aan de Liberale Fractie van het E.P.

Het belangrijkste besluit dat het Congres tot nu toe heeft is de vaststelling van het programma voor de verkiezingen van het Europees Parlement. De belangrijkste passages hiervan (te herkennen doordat zij zijn onderstreept) zijn op het Congres via stemming aangenomen en dus bindend voor de aangesloten partijen. Formeel mogen de nationa-

le programma's niet met het Europese programma in strijd zijn (of dit in de praktijk altijd zo zal zijn moet nog blijken).

Het concept-programma is opgesteld en de uiteindelijke tekst wordt "gefinaliseerd" door een derde, belangrijk partijorgaan, de redactiecommissie. Hierin heeft iedere aangesloten partij één afgevaardigde. (Het programma kent ook niet onderstreepte gedeeltes; dit zijn over het algemeen uitwerkingen van de onderstreepte passages. Hoewel deze teksten ook door de programma-commissie worden vastgesteld, en alle partijen daar dus inspraak hebben, is er op het Congres niet over deze niet onderstreepte gedeeltes gestemd en zij zijn dus niet bindend).

Ter voorbereiding van de verkiezings-campagne heeft de federatie reeds een campagne-commissie ingesteld, onder leiding van Wijsenbeek. Deze is nog maar net met haar werkzaamheden begonnen en Wijsenbeek kon dus nog niet veel vertellen over de wijze waarop men een gemeenschappelijke campagne dacht te gaan voeren. Op het moment was men plannen aan het maken voor een gemeenschappelijke brochure, een vouwblad en affiches (met het embleem van de federatie, waarnaast de verschillende partijen dan hun eigen embleem zouden kunnen laten drukken). Het E.P. subsidieert zijn fracties voor hun verkiezingscampagne. De liberalen krijgen in 1978 ongeveer f 1,4 miljoen. Hiervan gaat $\frac{1}{4}$ naar de fractie; $\frac{1}{4}$ naar de federatie en $\frac{1}{2}$ naar de bij de federatie aangesloten partijen. Voor een met D'66 vergelijkbare partij, de PVV, komt dit in 1977 neer op f 35.000. In 1979 valt ongeveer $\frac{1}{3}$ meer te verwachten.

ad 2. De Liberale Fractie in het E.P. is oorspronkelijk ontstaan als een restgroepering van afgevaardigden die noch christen-democraat, socialist of communist waren. Een tijdje hebben zelfs de Italiaanse monarchisten ertoe behoort. Tot nu toe is het een betrekkelijk behoudende fractie geweest, waarin vooral de Franse Republikeinen, en in mindere mate de FDP en de VVD, een belangrijke rol hebben ingenomen. Van belang is hierbij ook dat de progressieve Engelse Liberals vanwege het districtstelsel nauwelijks in het E.P. vertegenwoordigd zijn. Hoewel de fractie aan de wieg van de federatie heeft gestaan kent zij nog steeds leden die tot een partij behoren die niet bij de federatie is aangesloten. Wijsenbeek verwachtte dat dit in de toekomst, na de verkiezingen, mogelijk zal blijven. Deze "geestverwant" zal dan wel het programma moeten onderschrijven.

Hij verwachtte wel dat men in een dergelijke positie minder invloed zou hebben dan de "normale" fractieleden.

De fractie kent tot nu toe geen formele fractie-discipline. Wel weet men meestal tot een consensus te komen. Binnenkort zal het programma leidraad zijn. Over het gevoerde beleid doet de fractie verslag aan de federatie (die, zoals reeds vermeld, ook aanbevelingen aan de fractie kan doen). De fractie kent een bestuur, waarin alle landen (dus niet alle partijen) vertegenwoordigd zijn.

Wijsenbeek was van mening dat het weinig zin zou hebben om lid te zijn van het E.P. zonder dat men bij een fractie is aangesloten. Men zou te weinig geld hebben voor een eigen staf, niet in de commissies terecht komen waarin men zitting zou willen hebben, weinig spreektijd krijgen en dan nog alleen in de stille uurtjes, etc.

ad 3. Als D'66 zou besluiten zich bij de federatie aan te sluiten, moet het vervolgens een brief sturen aan de secretaris-generaal van de federatie, die deze in het Bestuur aan de orde stelt. Maakt niemand daar bezwaar, dan kan men onmiddellijk lid worden; wordt wel bezwaar gemaakt, dan moet er op het Congres over gestemd worden. Ook hierbij is voor een besluit een

twee derde meerderheid nodig. Voorwaarde om toegelaten te worden is dat men de statuten van de federatie en het beleidsprogramma onderschrijft (en dus, waar nodig, zijn eigen beleidsprogramma bijstelt). Wijsenbeek raadde ons sterk aan, voordat wij een verzoek tot toetreding zouden indienen, met de VVD een gesprek te hebben. Het leek hem min of meer vanzelfsprekend dat D'66, als zij zich zou willen aansluiten bij de federatie dit bespreekt met de andere partij uit Nederland die lid is van de federatie. De andere leden van de federatie verwachten dit ook. Het leek hem niet vanzelfsprekend dat partijen die onze toetreding op zich zelf zouden steunen, deze beslissing op het Congres er door zouden drukken als de VVD zich daartegen zou verzetten. Dit werd bevestigd door het FDP-lid Bangemann, de voorzitter van de redactie-commissie die een gedeelte van het gesprek bijwoonde. Als men bij een conflict over de toetreding van D'66 zou moeten kiezen tussen de VVD en D'66, zou men waarschijnlijk voor de VVD kiezen, die immers al lid is en een belangrijke rol binnen de federatie speelt. Ook hierom leek het hem van belang dat wij ons zouden vergewissen van het standpunt van de VVD. Wat betreft de financiële consequenties van een lidmaatschap: onze jaarlijkse contributie zou ongeveer f 7.000 bedragen.

VERSLAG VAN HET GESPREK MET *Drs. D. TOORNSTRA* ★

van de Federatie van de Socialistische Partijen van de Europese Gemeenschap op 24 februari 1978 te Brussel.

De eerste vraag aan Toornstra luidde wat D'66 zou moeten doen indien zij zou willen toetreden tot de Federatie.

Toornstra antwoordde dat alleen partijen tot de Federatie kunnen toetreden die lid zijn van de Socialistische Internationale (SI). Daartoe zou D'66 zich eerst tot de S-G van deze organisatie moeten wenden met het verzoek lid te worden. Na toetsing door het bureau van de SI van de partij-documenten (partijprogramma's, statuten etc.) zou D'66 eventueel toe kunnen treden. Toornstra zelf noemde dit lidmaatschap van de SI waarschijnlijk de grootste belemmering voor D'66 om zich bij de Federatie aan te sluiten. Hij achtte het bovendien niet uitgesloten dat er binnen de PvdA wel wel verzet zou bestaan tegen toetreding van D'66.

Vervolgens lichtte Toornstra de inhoud van het concept verkiezingsprogramma van de Socialisten toe. Hij sloot niet uit dat het ontwerp-programma in het najaar zeer sterk zal worden geamendeerd. Over de verhouding tussen het Federatie-programma en de nationale programma's zou nog een besluit moeten worden genomen. (De pvda heeft zelf besloten dat "Voorwaarts" voorrang heeft boven Fed.program).

Op de vraag naar het functioneren van de bestuurslichamen van de Federatie en de mogelijke D'66-vertegenwoordiging daarin antwoordde Toornstra dat de organisatiestructuur van de Federatie nog in zijn kinderschoenen staat. Er bestaat een Bureau en een Congres. In het Bureau hebben twee afgevaardigden per aangesloten partij

zitting.

Iedere partij heeft één stem. Het Congres kan alleen aanbevelingen doen. De Partij van de Arbeid heeft er zeven afgevaardigden.

Gevraagd naar de financiële consequenties antwoordde Toornstra dat D'66 het proportioneel vastgesteld bedrag via het Europese Parlement zal kunnen ontvangen (zie verslag gesprek Wijsenbeek). De contributie wordt vastgesteld naar rato van het aantal leden. De financiële positie van de partij wordt hierbij echter ook in aanmerking genomen.

In de Fractie van de Socialisten in het Europese Parlement is vrijwel geen sprake van formele fractie-discipline.

Evenals bij andere fracties spelen ook hier de verschillende nationale belangen nog steeds een belangrijke rol.

Wanneer leden van het Europese Parlement zich "aansluiten" bij de Socialistische fractie, zonder dat zij lid zijn van de Socialistische Federatie, zijn zij formeel gelijk aan de Socialistische fractieleden. In de praktijk heerst er echter een sterk gevoel van "wij socialisten" en worden "aangeslotenen" toch meer als bevriende buitenstaanders beschouwd.

Op de vraag hoe de verhouding Federatie - fractie formeel was geregeld antwoordde Toornstra dat de Federatie geen bindende leidraad kan geven: de EP-fractie functioneert min of meer autonoom. De relatie zal evenwel binnenkort nader worden besproken.

Toornstra raadde ons tenslotte aan om contact op te nemen met het partijbestuur van de Partij van de Arbeid. Hij verwachtte dat er binnen deze partij evt. weerstanden zouden zijn tegen een toetreding van D'66 als tweede Nederlandse partij tot de Federatie van de Socialistische Partijen van de Europese Gemeenschap.

Herman Schaper

Bob van den Bos

D'66 EN DE LIBERALE EN SOCIALISTISCHE FEDERATIE

Een programmatische notitie.

1. Het nationale niveau

Bij de keuze om aansluiting te zoeken voor de Europese verkiezingen bij de Socialistische of de Liberale Federatie, dan wel bij geen van beide, gaat het zeker niet alleen om typisch Europese beleidsaspecten. Het is duidelijk dat ook overwegingen van binnenlands politieke aard een belangrijke rol moeten spelen.

Toetreding tot één van deze Federaties brengt immers met zich mee dat men in een fractie in het Europees Parlement (EP) komt, samen met ofwel de Partij van de Arbeid ofwel de VVD. D'66 zal in zo'n geval ook in zekere mate met één van deze partijen moeten samenwerken in de campagne voor de Europese verkiezingen. De vraag in hoeverre de binnenlandse politieke verhoudingen zo'n samenwerking wenselijk maken is hierbij uiteraard van een niet te onderschatten betekenis. Zowel het mogelijke "bijwageneffect" (samengaan met grote broer PvdA) als de mogelijke ongelofwaardigheid (samengaan met als conservatief bestempelde VVD) zal zorgvuldig getaxeerd moeten worden. Al was het alleen maar omdat een verkeerde beoordeling in het uiterste geval zulke electorale gevolgen kan hebben dat D'66 helemaal niet eens meer in aanmerking komt voor het EP!

Behalve de politiek strategische motieven moeten natuurlijk vooral inhoudelijke aspecten in aanmerking genomen worden: voelt D'66 zich meer verwant met de socialistische dan wel met de liberale ideeën.

Een even fundamenteel als diepgaande discussie over de (non) ideologische uitgangspunten van de Democraten zal welhaast onvermijdelijk aan de keuze voor aansluiting vooraf moeten gaan, ja wordt er zelfs min of meer door afgedwongen. Met de vaststelling ondogmatisch, niet conservatief noch socialistisch te zijn komt men in deze slecht uit de voeten.

Als D'66 een progressieve partij genoemd moet (wil) worden vergt een exacte plaatsbepaling en vooral het electoraat antwoorden op de vragen als: in hoeverre (op welke gebieden) en in welke mate (hoe snel en hoe ingrijpend) veranderen?

En: in welk opzicht verschilt deze D'66-progressiviteit van socialistische visies?

Als men zich uitdrukkelijk liberaal noemt rijzen evenzo vragen als: in hoeverre en in welke mate en bovendien: hoe wordt dit uitgangspunt vertaald in progressief beleid? In hoeverre verschilt de uitleg van Liberale beginzelen met die van de VVD? Op strafte van grote verwarring zal de kiezer op al deze vragen een bevredigend antwoord willen hebben.

Behalve om kwesties als ideologische uitgangspunten en binnenlandse politieke strategie gaat het bij Europese verkiezingen uiteraard niet in de laatste plaats om concrete partij-standpunten ten aanzien van de Europese Samenwerking. Welk Europees beleid staat de PvdA voor en hoe denkt de VVD over het huidige en toekomstige Europa?

In het verkiezingsprogramma "Voorwaarts" van de PvdA wordt betrekkelijk weinig aandacht geschonken aan de Europese integratie.

De betreffende paragraaf is niet alleen kort maar bovendien opvallend terughoudend en zakelijk van toon. Er is geen spoor meer te bekennen van het Europese idealisme dat ook onder nederlandse socialisten lange tijd gemeengoed is geweest. Medewerking aan de Europese Samenwerking wordt "noodzakelijk" genoemd, maar tegelijkertijd afhankelijk gesteld van een toetsing van een aantal doelstellingen van de partij. Ook indien de ontwikkelingen deze toets kunnen doorstaan mag de uitbreiding van taken en overdracht van bevoegdheden uitsluitend plaatsvinden mits: a. vooraf uitdrukkelijk toestemming van het Nederlands Parlement is verworven en b. democratische gegenschap en controle binnen de Gemeenschap gewaarborgd zijn.

Het PvdA standpunt ten aanzien van het EP ligt in de lijn van D'66: het moet wetgevende en (meer) budgetaire bevoegdheden krijgen en daarnaast een doorslaggevende stem bij de benoeming van de leden van de Commissie. Deze laatsten moeten op hun beurt niet alleen collectief maar ook individueel verantwoordelijk zijn t.o.v. het EP. Tenslotte

moet het EG-beleid volgens het PvdA-programma "grote voorrang geven aan controle op multi-nationale ondernemingen, het stimuleren van de groei van kleine bedrijven en de behartiging van de belangen van de consumenten". Belangwekkender nog dan deze beknopte punten uit het partijprogramma zijn de door de PvdA op een speciaal congres vastgestelde amendementen op het ontwerpverkiezingsmanifest van de Socialistische Federatie. Zeer veel van deze amendementen moeten beschouwd worden als aanscherpingen van het concept in Nederlands socialistische zin. De bedoeling lijkt steeds weer het Federatieve programma een meer linkse, althans socialistische signatuur te geven. D'66 zal stellig met een aantal van deze punten weinig moeite hebben. Niettemin zijn er ook voorstellen aangenomen waar veel Democraten wel eens bezwaren tegen zouden kunnen - en dus ook wel zullen - maken. Het gaat daarbij vaak om amendementen op concept-programmapunten die D'66 toch al moeilijk had kunnen onderschrijven.

Om eens ter illustratie enige van deze door de PvdA voorgestelde teksten te noemen:

- de uitbreiding van taken en de overdracht van nieuwe bevoegdheden aan organen van de EEG dient zodanig plaats te vinden dat de verwezenlijking van een democratisch-socialistisch programma op nationaal niveau niet kan worden tegengegaan;
- de Europese samenwerking in EG-verband dient dusdanig plaats te vinden dat de EG zich in democratisch-socialistische richting kan ontwikkelen.
- Om een dergelijk beleid (bedoeld wordt een beleid gericht op volledige werkgelegenheid B) te waarborgen dient het in handen brengen van de Gemeenschap van basisindustrieën, banken, verzekeringsmaatschappijen niet geschuwd te worden.
- Ook in het belang van prijsstabiliteit dienen kapitalistische monopolies en kartelpraktijken te worden afgeschaft. (Concepttekst luidde: monopolistische posities. Men wil echter uitdrukkelijk monopolieposities door Overheid mogelijk houden).
- De veel te lage produktie van collectieve goederen in een wereld met een overvloed aan marktgoederen prikkelt de werknemers tot het stellen van hoge looneisen. (Men vergelijkte de situatie in Nederland B).

- In de Gemeenschap blijven de landen ook in de toekomst verantwoordelijk voor de regulering van hun economie. (...)

- De socialisten geven aan het beleid inzake de indicatieve planning prioriteit boven het handhaven van de vrije markt in Europa. (Belangrijk principeel punt. In het Liberale Federatieve programma wordt precies het tegendeel gesteld B.)
- ... dat Europa zal streven naar een verklaring waarbij zij uitspreekt dat de NAVO niet als eerste kernwapens zal gebruiken.
- Verdere samenwerking inzake het ontwikkelingsbeleid van de afzonderlijke lidstaten dient pas te geschieden, indien een werkelijke verbetering van de hulpinspanning, kwantitatief en kwalitatief hiervan het gevolg is. (Merkwaardige formulering die in elk geval duidt op een zeer hoge mate van voorwaardelijkheid B.)

Hoe zwaar aan deze, in elk geval controversiële, punten door D'66 moet worden getild laten we hier buiten beschouwing. Wel ligt het voor de hand dat bij de uiteindelijke besluitvorming (de "keuze") de politieke implicaties van deze PvdA-standpunten zorgvuldig geanalyseerd en beoordeeld moeten worden.

Bij deze beoordeling zou ook betrokken kunnen worden welke verschillen in opvattingen over Europa er binnen deze socialistische partij bestaan. Zoals het zich nu laat aanzien, lijken er globaal drie stromingen te bestaan. Ten eerste, de kleinere wordende groep, traditionele pro-Europeanen, inclusief diegenen met een inmiddels wat getemperd idealisme. Onder hen treft men vooral de oudere generatie leiders aan (v.d. Stoel, Vredeling, Vondeling). Ten tweede de zich uitbreidende groep sceptici. Zij achten het streven naar een Verenigd Europa eigenlijk alleen de moeite waard, indien en voor zover dit zich ontwikkelt in socialistische zin. (o.a. Van der Hek.) Ten derde de spraakmakende minderheid, de "Jong Turken", wier houding varieert van zeer sceptisch tot negatief. In deze kring wordt de EG veelal gezien als een ondemocratische machtsstructuur ter ondersteuning van het neo-kapitalisme in het algemeen en van de monopolieposities van de multinationale ondernemingen in het bijzonder.

Uit de (overigens ook korte) Europaparaagraaf in het VVD-programma spreekt een andere Europese gezindheid dan bij de

PvdA.

Weliswaar wordt erkend dat "het streven naar Europese eenwording in het slop lijkt te zijn geraakt" maar de VVD pleit er (i.t.t. PvdA) evenwel niet voor om nu aan verdergaande medewerking aan Europese samenwerking allerlei inhoudelijke voorwaarden te verbinden. Zij stelt daarentegen dat "een actieve en krachtige voortzetting van het Europese eenwordingsproces hard nodig is". Het is bovendien "de taak van Nederland om de komende jaren meer vaart te geven aan de eenwording van een democratisch Europa". Overigens staat in het VVD-programma weinig opzienbarends over de Europese integratie (er moet "gestreefd worden" naar een Economische en Monetaire Unie, werkelijke bevoegdheden voor het EP). Opvallend maar niet verbaazingwekkend is wel hoe sterk de band van Europa met de VS wordt benadrukt.

In het algemeen lijkt er binnen de VVD weinig oppositie te bestaan tegen het officieel Europees beleid van de partij. Nu plegen de leiders in deze partij toch als niet zo kritisch te worden gevolgd door de achterban als hun evenknieën bij de PvdA. Wellicht hangt dit gebrek aan negatieve geluiden ook samen met het, volgens velen, "Liberale karakter" van de EG. Er zijn overigens geen aanwijzingen dat er binnen de VVD uitgewerkte of doorgeprate ideeën bestaan over hoe het toekomstige Europa er uit zou moeten zien. Van een fundamentele discussie zoals deze de laatste tijd bij de PvdA op gang is gekomen, is vooralsnog evenwel geen sprake bij het Nederlandse lid van Liberale Federatie.

II. Het Europese niveau

Niet alleen de binnenlandse politieke implicaties, maar natuurlijk ook de aard van de verschillende Federaties zelf is van de grootste betekenis voor het bepalen van een keuze voor toetreding. Een integrale vergelijking van de programma's van de Liberale en Socialistische Federaties met het Europese program van D'66 zou zeer verhelderend kunnen werken. Helaas is zo'n vergelijking op dit moment nog niet mogelijk. Het eigen D'66 program is nog niet geheel voltooid. Het socialistische

Federatie program bestaat alleen nog in concept-vorm. Pas in het najaar zal dit definitief worden vastgesteld. Redelijkerwijs mag worden verwacht dat het bij die gelegenheid ingrijpend zal worden gewijzigd.

Het Liberale Federatie program is wél definitief vastgesteld althans voor wat betreft de hoofdpunten, d.w.z. de tekst waar alle in de E.P.-fractie vertegenwoordigde partijen zich aan moeten houden. De bij de hoofdpunten horende verklarende (en niet bindende) passages moeten nog door een redactiecommissie worden uitgewerkt.

Is het samenstellen van nationale partijprogramma's al dikwijls een onophoudelijk sluiten van compromissen tussen stromingen binnen een partij, nog sterker geldt dit bij een federatie van partijen. Hierbij gaat het immers om verschillen in nationale, culturele, zelf in ideologische achtergronden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het inmiddels vastgestelde Liberale Federatie program duidelijk compromis sporen vertoont. Vaagheden en open deuren zijn niet van de lucht.

Het is relatief beknopt waar het gaat om controverse punten zoals de grenzen van de overheidsbemoeyenis, het inkomensbeleid of de positie van de multinationale ondernemingen. Betrekkelijk uitvoerig is het echter als het gaat om standpunten waar eigenlijk niemand fatsoenshalve iets tegen kan hebben, zoals mensenrechten, milieubescherming, energiebesparing, beter regionaal beleid, ondersteuning van midden- en kleinbedrijf, gelijkwaardigheid van de vrouw en (recentelijk door politici ontdekte) belangen van de consument.

Dit karakter van het program maakt dat er nauwelijks of geen passages in voorkomen die voor D'66 beslist onacceptabel lijken. Natuurlijk, in de honderd pagina's beleidsvoornemens treft men hier en daar formuleringen aan die in een D'66 program wellicht zouden ontstaan. Zo wordt bij herhaling wat ongenueanceerd de loftrumpet over het vrije ondernemerschap gestoken. Ook de sociale paragraaf, hoewel niet echt conservatief te noemen, kan moeilijk door Democraten '66 als erg inspirerend worden gekwalificeerd. Verder is de tekst met betrekking tot de Ontwikkelingssamenwerking nogal slap uit de verf gekomen. De zeer bescheiden aandacht voor

de rol van de multinationale ondernemingen moet evenzeer als programmatische waterverf worden beschouwd.

De waardering lijkt voor D'66 positief te moeten uitvallen ten aanzien van o.m.:

1. het geloof in de creativiteit van het in vrijheid levende individu,
2. de behoedzaamheid t.o.v. te sterke overheidsbureaucratie,
3. de positieve houding t.o.v. de verdere Europese integratie,
4. de bereidheid tot aangaan van bindende monetair-fiscale verplichtingen en het pleidooi voor versterking van de instellingen,
5. de ruime aandacht voor regionaal beleid.
6. de sterke nadruk op de bescherming van de mensenrechten

In de paragraaf over kernenergie wordt gesteld dat men zich bewust is van de gevaren. Tenzij er veiligheids garanties komen is de bouw van nieuwe kerncentrales onverantwoord. Bestaande kernenergiecentrales hoeven niet te worden afgebroken. Met het oog op de onzekerheid t.a.v. de toekomstige alternatieve energiebronnen, alsmede t.a.v. het toekomstige verbruik, moet pas in een later stadium besloten worden al of niet over te gaan op het gebruik van kernenergie ter bevrediging van de dan nog bestaande behoeftes. Hoewel D'66 in haar beleidsprogramma scherpe formuleringen gebruikt lijken beide standpunten toch niet geheel onvereenigbaar.

Tenslotte en wellicht ten overvloede zij hier gewezen op de beperkte waarde van het globaal weergeven van programma-onderdelen. Men moet de programma's zelf lezen om de o zo belangrijke toonzetting, accenten en woordkeus, op hun juiste politieke waarde te kunnen schatten. Bovendien moet men programma's niet alleen beoordelen op wat er in staat, maar vooral ook wat er niet in staat. Dat programma's maken één is, en ze uitvoeren iets heel anders, behoort uiteraard geen betoog.

De voorlopige conclusies zijn de volgende.

Bij de keuze voor aansluiting bij een Federatie zullen overwegingen van binnenlandse politieke aard onvermijdelijk medebepalend, misschien zelfs wel doorslaggevend moeten zijn. Los hiervan moet verwacht worden dat D'66 met een genuanceerde

pro-Europa benadering moeite zal hebben om met de PvdA op één lijn te komen en samen een Europese verkiezingscampagne te voeren. Wellicht gemakkelijker zal het ons, wat dit betreft althans, vergaan in samenwerking met een minder kritische, maar meer Europees georiënteerde VVD. Of de VVD daar ook zo over denkt blijft inmiddels overigens nog de vraag. Deze partij is in de positie om onze toetreding tegen te houden en D'66 lijkt er verstandig aan te doen om daar in haar beleid ter dege rekening mee te houden.

Het Liberale Federatieprogram lijkt op zich geen onoverkomelijke hindernissen te bevatten voor een eventuele aansluiting van D'66. Dit houdt intussen nog niet in dat dit programma in D'66 gelederen alom met gejuich zal worden ontvangen. Of het socialistisch alternatief (programmatisch) aantrekkelijk zal zijn, kan pas in het najaar blijken. Vooralsnog ziet het daar overigens niet naar uit.

Bob van den Bos

VONNIS TEGEN EX. P.R.-ADVISEUR VAN D'66

De Commissie van Toezicht van het Nederlands Genootschap voor Public Genootschap heeft naar aanleiding van ingekomen klachten, neerkomend op mogelijke overtreding van de Beroepscode, een onderzoek ingesteld naar de gedragingen van H.R.S. te Amsterdam, die een aantal maanden als p.r.-adviseur van D'66 heeft opgetreden. In concreto waren er twee klachten. Ten eerste dat H.R.S. (Universal Public Relations) voor D'66 zou hebben gewerkt op basis van "no cure no pay" en ten tweede dat hij D'66 door dreigementen met publiciteit zou hebben gedwongen tot een financiële schikking.

"No cure no pay"

Voor wat betreft de eerste klacht kan de Commissie kort zijn. Hoewel partijen kwistig zijn geweest met het gebruik van de termen "no cure no pay" is niet komen vast te staan dat H.R.S. tegen Gedragsregel 4 heeft gezondigd. (Deze regel luidt: "Een lid zal nimmer aan een cliënt of werkgever enige garantie geven met betrekking tot het resultaat van zijn werkzaamheden, noch bedingen of toelaten, dat zijn honorarium afhankelijk is of zal zijn van dit resultaat"). Wat in feite heeft

plaatsgevonden is niet meer dan dat H.R.S. en een reclamebureau gedurende enige tijd voor D'66 werkzaamheden hebben verricht, terwijl het hun bekend was dat D'66 slechts zeer weinig zou kunnen betalen van hetgeen aan H.R.S. en het reclamebureau verschuldigd zou zijn, indien de financiële actie van D'66 niet zou slagen.

Wanneer een p.r. -adviseur bereid is een cliënt te gaan helpen zonder dat er op dat moment zekerheid omtrent de betaling van zijn honorarium bestaat, overtreedt hij daarmee nog niet Gedragsregel 4. Wel moet de Commissie bedenkingen uiten tegen de zorgeloze wijze waarop H.R.S. zijn zakelijke verhouding tot D'66 (niet) heeft vastgelegd en het gebrek aan duidelijkheid, tegenover deze cliënt betracht.

Ontoelaatbare druk.

Met betrekking tot de door H.R.S. op D'66 uitgeoefende druk heeft de Commissie o.m. het volgende opgemerkt: H.R.S. heeft eerst derden-beslag gelegd waarover publikatie is gevolgd. Daarna heeft hij gedreigd met faillissementsaanvraag, daarbij in ieder geval suggererende dat hierover eveneens publikatie zou volgen. Nu hem bekend was dat de vordering in ieder geval niet exact vaststond en bovendien door D'66 werd betwist, terwijl er overigens geen redenen waren om aan te nemen dat D'66 niet zou kunnen betalen, heeft hij met die dreiging juist kort voor de ver-

kiezingen een ontoelaatbaar drukmiddel oehanteerd. Hij heeft aldus gehandeld in strijd met de Gedragsregels 1 en 3; aan het aanzien van het beroep wordt immers afbreuk gedaan wanneer bij de uitoefening van het beroep van p.r.-adviseur zonder noodzaak een faillissement wordt aangevraagd of daarmee wordt gedreigd (Regel 1), terwijl dit ook niet getuigt van de grootste zorgvuldigheid in geldelijke aanlegenheden (Regel 3).

Uit het vorengestelde volgt, dat H.R.S. op ontoelaatbare wijze door het ten onrechte dreigen met faillissementsaanvraag en waarschijnlijke publikatie daarvan, alsmede het stellen van een zeer korte termijn voor het aanvaarden en afwerken van zijn voorstel op ontoelaatbare wijze zijn cliënt, D'66, onder druk heeft gezet, zodanig, dat deze weinig anders kon doen dan zijn voorstel te aanvaarden en binnen de door hem geëiste termijn af te werken.

Vonnis

De Commissie van Toezicht van het N.G.P.R. heeft H.R.S. gestraft met een schorsing van het lidmaatschap gedurende een tijd van twee maanden en tot openbaarmaking van deze beslissing in het orgaan van het Genootschap "Provisorium".

aanwezig:

J. van den Hazel, lid van het Hoofdbestuur,
J.D. van Ketwich Verschuur, fungerend voorzitter van het congres van 18/19 november 1977 te Nijmegen ten tijde van de behandeling van de contributieregeling 1978,
H. Geelen, voorzitter van de Rapportagecommissie.

J.B. Coorengel was uitgenodigd voor de behandeling, doch hij was verhinderd. Hij had daarom aan de commissie een brief geschreven van de navolgende inhoud:

Hierbij deel ik U mede, naar mijn mening het Congres (A.L.V.) 19 november 1977 een geldig besluit heeft genomen. Men kunt stellen dat het Amendement door mij is ingediend een Amendement is op het Amendement Weijers waar ik zelf ook één van de ondertekenaars ben. Het zou al te dol zijn als je in onze partij bij een A.L.V. geen wijzigingsvoorstellen (amendementen) zou kunnen indienen op wat voor voorstel dan ook. Bovendien heeft het HB mijn Amendement overgenomen. Verzoek de Geschillencommissie deze kwestie met zo min mogelijk geruis af te handelen.

Met vriendelijke groet,

Joop Coorengel.

De inhoud van deze brief is bij de aanvang van de behandeling van de zaak aan de aanwezigen ter kennis gebracht.

Aan de hand van verklaringen van J. van den Hazel, J.D. van Ketwich Verschuur en H. Geelen, alsmede aan de hand van de notulen van het congres, heeft de Geschillencommissie kunnen vaststellen dat met betrekking tot de onderhavige zaak op het congres van 18/19 november 1977 het navolgende is geschied:

Op 19 november is 's morgens de contributieregeling 1978 zoals voorgesteld door het hoofdbestuur door de fungerend congresvoorzitter van Ketwich Verschuur aan de orde gesteld. Dit voorstel luidde als volgt:

Het contributiejahr is gelijk aan het kalenderjaar. De minimum contributie bedraagt f 70,-- per jaar. Bruto belastbaar inkomen boven f 40.000,--: f 140,-- p.j.
Bruto belastbaar inkomen boven f 60.000,--: f 175,-- p.j.
Bruto belastbaar inkomen boven f 80.000,--: f 210,-- p.j.
Studenten, 65-plussers, jongeren tot 21 jaar f 25,-- p.j.
Gezinsleden betalen de helft van

GESCHILLENCOMMISSIE VAN D'66

In het hieronder vermelde geschil heeft de Geschillencommissie van D'66 de navolgende beslissing gegeven.

Op 27 december heeft het Hoofdbestuur aan de Geschillencommissie een brief geschreven van de volgende inhoud:

Hierbij deel ik U namens het Hoofdbestuur mede dat het de brief van 3 december 1977 intrekt. Wel verzoekt het Hoofdbestuur de Geschillencommissie een oordeel te geven omtrent de interpretatie van het Huishoudelijk Reglement en het congresreglement van Democraten '66 ten aanzien van de (formele) juistheid van de indiening van het amendement Coorengel tijdens de Algemene Ledenvergadering d.d. 19 november 1977. Tevens verzoekt het Hoofdbestuur de Geschillencommissie een uitspraak

over de geldigheid van het door de ALV op basis van het amendement Coorengel genomen besluit. De op deze zaak betrekking hebbende stukken zijn U inmiddels via het secretariaat toegezonden.

Politieke Partij Democraten '66
E.F. Maas, penningmeester.

Overeenkomstig artikel 52, lid 1 van het Huishoudelijk Reglement (hierna afgekort HR) heeft de fungerend voorzitter van de Geschillencommissie een kamer samengesteld voor de behandeling van de zaak. De kamer bestond uit R.J. Akkerman, D. Eisma, mevr. M.J.A.A. van Empel-Rambonnet, M.J.E.M. Jager en J. Kohnstamm, M.J.E.M. Jager trad op als voorzitter van de kamer. Bij de behandeling van de zaak op zaterdag 14 januari 1978 te Rotterdam waren behalve de voormelde leden van de Geschillencommissie

bovengenoemde bedragen. Studenten en 65-plussers zijn daarvan uitgesloten.

Tezamen met dit voorstel werden aan de orde gesteld twee amendementen te weten een amendement ingediend door K.R. Postma e.a. (congresstuk B 5, amendement no. 1) dat te dezer plaatse geen verdere bespreking behoeft, en een amendement ingediend door C. Weijers e.a. (congresstuk B 5, amendement no. 2). Dit laatste amendement luidde als volgt:

schrappen: regel 3 (De minimum contributie bedraagt f 70,-- per jaar)
toevoegen: Bruto belastbaar inkomen tot f 20.000,--: f 35,-- p.j.
Bruto belastbaar inkomen boven f 20.000,--: f 55,-- p.j.
Bruto belastbaar inkomen boven f 30.000,--: f 90,-- p.j.
schrappen: regel 7 t/m regel 9 (vanaf Studenten t/m uitgesloten).

Dit amendement werd door de indieners toegelicht. Het werd bestreden door de penningmeester van D'66 E.F. Maas.

Bij de behandeling van het laatstgenoemd amendement werd door de fungerend congresvoorzitter tevens aan de orde gesteld een via de overhead-projector geprojecteerd stuk van de volgende inhoud:

Congresstuk B 5.
Amendement no. 2.
Tabel bij voorstel J. Coorengel
Inkomen (belastbaar) p.j.

Van	Minimum Contributie
0 - 10.000 ...	1/10% = f 10,--
10.000 - 20.000 ...	2/10% = f 20,--
20.000 - 30.000 ...	3/10% = f 60,--
30.000 - 40.000 ...	4/10% = f 120,--
40.000 - 50.000 ...	5/10% = f 200,--
50.000 - 60.000 ...	6/10% = f 300,--
60.000 - 70.000 ...	7/10% = f 420,--
70.000 - 80.000 ...	8/10% = f 560,--
80.000 - 90.000 ...	9/10% = f 720,--
90.000 - 100.000	1% = f 900,--
100.000 -	

Coorengel was een van de indieners van het amendement Weijers. Hij presenteerde het bedoelde stuk als een wijziging van het amendement Weijers en deelde mede dat de indieners van het amendement Weijers met zijn voorstel akkoord gingen. Over het voorstel is door verschillende congresgangers het woord gevoerd. Het HB liet in de discussie bij monde van de penningmeester E.F. Maas aan het congres weten dat het akkoord ging met het voorstel Coorengel. Bij de stemming bleek een meerderheid van het congres vóór het voorstel Coorengel te zijn, waarop de fungerend congresvoorzitter

constateerde dat het was aangenomen. Omtrent het oorspronkelijke hoofdbestuursvorstel en het oorspronkelijke amendement Weijers werd niet meer gestemd.

Het geprojecteerde stuk was niet voor de aanvang van het congres ingediend en was ook niet schriftelijk ter beschikking van de congresgangers. De fungerend congresvoorzitter beschikte niet over een getekend exemplaar.

Hij heeft het stuk wel diverse malen aan het congres voorgelezen. Het stuk was niet bij de rapportagecommissie ingediend en was ook niet op andere wijze ter kennis gekomen van het in de morgen van 19 november fungerend lid van de rapportagecommissie Karsdorp. Door de congresleiding is niet de mening van de rapportagecommissie over het voorstel Coorengel gevraagd, noch een formeel advies van de Financiële Commissie. Van wie de man die de overhead-projector bediende, Overdiep, het stuk ontvangen heeft, heeft de Geschillencommissie niet kunnen vaststellen. Evenmin is vastgesteld kunnen worden wie het nummer B5-2 aan het stuk gegeven heeft: Geelen, van den Hazel en van Ketwich Verschuur hebben hieromtrent verklaard dit niet te weten. Volgens mededeling van Geelen was het stuk ook niet bij het secretariaat bekend.

Nu het voorstel Coorengel niet vóór het congres was ingediend is ten deze van toepassing artikel 17 van het HR. Dit artikel regelt de mogelijkheid van indiening van amendementen tijdens een congres. Het artikel luidt als volgt:

1. Tijdens de ALV kunnen moties en amendementen worden ingediend die zijn goedgekeurd door tenminste één algemene regiovergadering, met dien verstande dat ieder lid tijdens de ALV moties kan indienen die betrekking hebben op de agendapunten die volgens lid 2 en 5 van artikel 16 aan de agenda zijn toegevoegd.
2. De rapportagecommissie en de programmacommissie hebben het recht op de grondslag van de ingediende amendementen ook tijdens de ALV amendementen in te dienen.
3. Over niet in de agenda opgenomen onderwerpen kunnen geen besluiten worden genomen behoudens het in het eerste lid bepaalde.

N.B. De tekst van artikel 17, lid 1 is bij besluit van het congres van 18/19 november 1977 gewijzigd, doch deze wijziging is, zoals bepaald in artikel 145 van het HR pas in werking getreden 14 dagen na het be-

sluit tot wijziging. Overigens is deze wijziging voor de onderhavige zaak niet van belang, aangezien deze alleen de indiening van amendementen betreft op agendapunten die zijn toegevoegd aan de agenda zoals die is vastgesteld door het hoofdbestuur (conform artikel 16 lid 2 en 5).

Volgens artikel 17 (oude tekst) mogen tijdens een ALV slechts twee soorten amendementen in behandeling worden genomen:

- 1) amendementen die zijn goedgekeurd door tenminste één algemene regiovergadering
- 2) amendementen die zijn ingediend door de rapportagecommissie of de programmacommissie, zij het met de beperkende bepaling dat deze commissies slechts amendementen kunnen indienen "op grondslag van" reeds ingediende amendementen.

Het voorstel Coorengel was niet goedgekeurd door een algemene regiovergadering. Het was ook niet ingediend door de rapportagecommissie.

Door Coorengel is aangevoerd dat zijn voorstel een sub-amendement was op het amendement Weijers. Naar het oordeel van de Geschillencommissie is dit niet relevant, aangezien de vraag of sprake is van een nieuw amendement of van een wijziging van een bestaand amendement slechts van belang is voor de rapportagecommissie bij haar beoordeling van de vraag of zij een aan haar voorgelegd voorstel op grond van haar bevoegdheid van artikel 17 lid 2 zal indienen of niet.

Bij de aanvang van het congres van 18/19 november 1978 is door het Hoofdbestuur medegedeeld dat met betrekking tot tijdens het congres in te dienen moties en amendementen artikel 17, lid 2 van het HR "met soepelheid" gehanteerd zou worden. Deze mededeling had de instemming van de rapportagecommissie.

Deze mededeling van het hoofdbestuur kan naar het oordeel van de Geschillencommissie niets anders betekenen dan dat de rapportagecommissie soepelheid zou betrachten bij het beoordelen van aan haar voorgelegde amendementen en er derhalve snel toe zou overgaan deze als eigen amendementen conform artikel 17 lid 2 HR ter behandeling in te dienen.

Gezien het bovenstaande is het voorstel Coorengel niet overeenkomstig het HR ingediend. Er kon derhalve door het Congres ook geen rechts-

geldig besluit genomen worden omtrent het voorstel; ook de ALV mag immers nooit in strijd met de statuten van de partij en het daarop gebaseerde HR handelen.

Het feit dat het hoofdbestuur bij de behandeling verklaarde akkoord te gaan met het voorstel Coorengel verandert niets aan het bovenstaande. Door een hoofdbestuurbesluit kan niet een bepaling van het HR opzij gezet worden, zodat een niet rechtsgeldig ingediend amendement niet door het fiat van hoofdbestuur een wel rechtsgeldig ingediend amendement kan worden.

Indien het fiat van het hoofdbestuur zou betekenen dat het voorstel een (tijdens het congres ingediend) amendement van het hoofdbestuur op zijn eigen oorspronkelijke voorstel werd, dan nog kon het niet rechtsgeldig behandeld worden. Immers ook van het hoofdbestuur afkomstige wijzigingsvoorstellen moeten conform artikel 17 lid 2 door de rapportagecommissie worden ingediend.

Gezien het bovenstaande is de Geschillencommissie genoodzaakt het congresbesluit met betrekking tot het voorstel Coorengel te vernietigen.

Aldus gedaan, als goede mannen naar billijkheid, te Rotterdam op maandag 20 februari 1978 door de leden der Geschillencommissie R.J. Akkerman, D. Eisma, Mevr. M.J.A.A. van Empel-Rambonnet, M.J.E.M. Jäger en J. Kohnstamm.

Namens de kamer:

M.J.E.M. Jäger

orde of dit wel juist is. Het is misschien goed er nog eens op te wijzen dat in het Huishoudelijk Reglement over dit onderwerp het volgende is opgenomen:

Art. 98, lid 5, (laatste zin). De afdelingsbesturen en het landelijk secretariaat stellen aan wie dit wenst het benodigde adresmateriaal beschikbaar om schriftelijke voorkeursverklaringen onder de leden te verspreiden.

Bij sommige leden wekt het soms ergenis wanneer D'66 leden, die een functie in de partij of in een vertegenwoordigend lichaam vervullen van dit recht gebruik maken. Ook in Amsterdam is dit onlangs het geval geweest en hierover schreef Bettie Groen een brief aan Jan Terlouw, het hoofdbestuur, het afdelingsbestuur Amsterdam en de redactie van de Democraat. Onderstaand laten wij deze brief en het antwoord van Jan Terlouw volgen:

Geachte Heer Terlouw en medefractie-leden,

Alhoewel ik, als niet kandidaatstaande voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen, vele dinen langs en over mij heen heb laten gaan, zijn er nu toch wel bepaalde gebeurtenissen, die mij noodzaken mij tot U te richten.

Tot nu toe heb ik altijd de indruk gehad van D'66 dat er binnen de partij bepaalde "morele waarden" heersten. Zover mij duidelijk was, was één van die "waarden" de reden dat officiële lichamen binnen D'66 zich zouden onthouden van bemoeienissen met, of voorkeursuitspraken over, gemeenteraadskandidaten voor de a.s. verkiezingen.

Wie schetst echter mijn verbazing toen ik vrijdag 24 februari jl. een heel duidelijke "aanbevelingsbrief" voor enkele Amsterdamse kandidaten in mijn brievenbus vond, een brief die (mede) ondertekend bleek te zijn door een lid van de Tweede Kamerfractie van D'66, en wel de heer Chel Mertens!!

Er was hierover reeds binnen een Amsterdamse ledenvergadering op 11 februari jl. gesproken, maar de heer Mertens heeft toen blijkbaar niet begrepen waar het om gaat en vandaar dus ook dit schrijven aan U.

Dergelijk soort inmengingen van personen met een heel duidelijke vertegenwoordigende functie binnen D'66, en daardoor personen die gemakkelijker invloed op de leden kunnen uitoefenen, zijn toch wel beneden alle peil! Vooral als over deze dingen goede afspraken bestaan in de partij.

Alhoewel ik deze brief uitsluitend uit mijn eigen naam schrijf, weet ik, dat er veel meer Amsterdamse leden van D'66, die zich hierover verschrikkelijk ergeren. Zou het immers niet heel gemakkelijk zijn geweest voor andere kandidaten dan genoemd in de bewuste "aanbevelingsbrief" om ook dergelijk soort grapjes met fractieleden (en misschien wel leden met meer invloed dan de heer Mertens) uit te halen?

Gelukkig waren anderen daar te "fatsoenlijk" voor.

Gaarne zou ik van U wel een duidelijk uitleg krijgen van de regels, waaraan men zich binnen de fractie houdt of niet houdt. Ook zou ik willen weten of over deze zaken überhaupt binnen de fractie gesproken is en of hierover wel of niet een vast standpunt bestaat.

In afwachting van Uw antwoord, verblijf ik, met

vriendelijke groeten,
Bettie Groen

Beste Bettie,

Je brief van 27 februari jl. heeft gecirculeerd langs de leden van de Tweede Kamer-fractie. De reactie van de diverse mensen is verschillend, maar vrij algemeen zijn wij toch van oordeel dat de vrijheid van fractieleden niet zodanig mag worden aangetast dat er een fractiebesluit zou moeten worden genomen van de strekking dat het de verschillende leden niet vrij zou staan om op persoonlijke titel kenbaar te maken dat zij deze of gene geschikt vinden voor een vertegenwoordigend orgaan. Ik zelf ben daar, als fractievoorzitter, buitengewoon voorzichtig mee; andere leden van de fractie zijn van oordeel dat zij van dat recht af en toe gebruik moeten maken.

Misschien is het waar dat personen met een vertegenwoordigende functie binnen D'66 gemakkelijker invloed op de leden kunnen uitoefenen dan anderen. Zeker is dit niet. Zelfs het tegenovergestelde zou het geval kunnen zijn. Hoe dan ook, je leeft als politicus toch al zo in een glazen huis, dat wij menen de fractieleden niet ook nog eens de rechten te moeten ontzeggen die ieder ander lid van de partij wel heeft. Het blijft dan voor ieders persoonlijke verantwoordelijkheid in welke mate en op welke wijze hij van die rechten gebruik wil maken.

Met vriendelijke groet,
Jan Terlouw

HET HOOFDBESTUUR

AANBEVELINGEN VOOR KANDIDATEN

door Frans Rogier
vice-voorzitter organisatie

Bij de kandidaatstelling binnen D'66 worden al jarenlang aanbevelingen gedaan. Ook bij de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten en gemeenteraden is dit weer gebeurd. Steeds komt dan de vraag aan de

CONGRESSTUK TCD 2

STATUTEN

Toelichting: Op het najaarscongres 1977 zijn een aantal wijzigingen op de Statuten van D'66 goedgekeurd, doch de volledige tekst was nog niet beschikbaar, omdat de tekst nog moest worden getoetst en zonodig aangepast aan het Burgerlijk Wetboek.

Inmiddels heeft deze toetsing plaatsgevonden en op advies van onze leden Ernst Jansen en Ronald Verhagen is de definitieve tekst vastgesteld. Hierin zijn alleen de goedgekeurde wijzigingen van november 1977 en de door de wet voorgeschreven aanpassingen opgenomen. Het hoofdbestuur geeft er de voorkeur deze tekst nogmaals aan de ALV voor te leggen, opdat deze staten z.s.m. officieel in een notariële akte kunnen worden vastgelegd. Het is dus niet de bedoeling wederom tot een artikelgewijze behandeling over te gaan, daar dit reeds is geschied. Wij verzoeken daarom met klem geen amendementen meer in te dienen ter behandeling op dit congres.

Frans K.L. Rogier
vice-voorzitter organisatie.

Statuten van de Politieke Partij Democraten '66

Art. 1. De vereniging draagt de naam: Politieke Partij Democraten '66 bij afkorting "Democraten '66" of D'66, en is gevestigd te 's-Gravenhage.

Art. 2. De vereniging is opgericht op 14 oktober 1966 en is met ingang van heden aangegaan voor onbepaalde tijd.

Art. 3.1. D'66 stelt zich ten doel de radicale democratisering van de samenleving en het politieke bestel door als politieke partij met alle geëigende wettige middelen er voor te ijveren dat:

- de kring van degenen die effectief deel hebben aan de politieke en maatschappelijke besluitvorming zo ver mogelijk wordt uitgebreid;
- de besluitvorming plaats vindt na onbevooroordeelde afweging van alle terzake doende feiten en vooruitzichten;
- bij de besluitvorming aan de gevolgen op langere termijn en aan de internationale aspecten een groot gewicht wordt toegekend;
- de politieke verhoudingen ge-

baseerd worden op concrete partijprogramma's.

2. De in deze doelstelling vervatte grondgedachten worden nader uitgewerkt in het politiek program, dat ten grondslag ligt aan alle activiteiten van D'66 en zijn fracties in de vertegenwoordigende lichamen.

Art. 4.1. D'66 kent leden en donateurs

2. Het hoofdbestuur beslist over toelating als lid. Een besluit tot niet-toelating kan slechts genomen worden op gronden, ontleend aan deze statuten. Van een besluit tot niet-toelating staat beroep open op de geschillencommissie.

Art. 5.1. Iedere Nederlander of Inwoner van Nederland van 16 jaar en ouder, die redelijkerwijs geacht kan worden in te stemmen met de grondgedachten van D'66 kan lid worden en zijn van D'66.

2. Indien betrokkene tevens lid is van enige andere landelijke politieke partij is hij/zij niet verkiesbaar in besturen van D'66 en kan niet door D'66 kandidaat gesteld worden voor een vertegenwoordigend lichaam.

Art. 6. Het lidmaatschap eindigt door:

- overlijden;
- de ontvangst van een schriftelijke opzegging bij het secretariaat van D'66. Opzegging laat de contributieverplichting voor het lopende jaar onverlet, ook een eventuele verzwaring van deze verplichting;
- schriftelijke opzegging door het hoofdbestuur wegens een contributieschuld zich uitstreckende over meer dan één jaar, met inachtneming van het hieromtrent bepaalde in het huishoudelijk reglement. Na afvoering kan men eerst weer tot het lidmaatschap worden toegelaten wanneer de contributieschuld is voldaan;
- schriftelijke opzegging door het H.B., wanneer het lid niet meer voldoet aan de eisen, gesteld in artikel 5;
- royement.

Art. 7. Het hoofdbestuur kan een lid royeren, indien het in strijd met de statuten of het huishoudelijk reglement handelt, dan wel indien het de partij of één harer organen in ernstige mate in discredit brengt.

Art. 8.1. Bericht van opzegging of royement als lid moet onder vermelding van de gronden binnen één maand per aangetekende brief aan

de betrokkene worden verzonden.

2. Bij opzegging of royement als lid bestaat beroep op de geschillencommissie, uit te oefenen binnen een maand na ontvangst van het bericht van opzegging.

Art. 9. De contributieverplichtingen worden vastgesteld door de Algemene Leden Vergadering op voorstel van het hoofdbestuur.

Art. 10.1. D'66 kent drie algemene organen, te weten:

- De Algemene Leden Vergadering
- het hoofdbestuur, waarbinnen het dagelijks bestuur
- de adviesraad.

2. Voorts kent D'66 regio's, sub-regio's en afdelingen, alsmede de volgende bijzondere organen:

- de rapportagecommissie,
- de programmacommissie,
- de geschillencommissie,
- de financiële commissie,
- commissies ad hoc.
- werkgroepen.

Art. 11. Het huishoudelijk reglement stelt regelen omtrent de samenstelling van de partij-organen vast op de grondslag van beperkte herkiesbaarheid in dezelfde functie en beperkte mogelijkheid gelijktijdig meer dan één functie te bekleden.

Art. 12.1. Het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is onverenigbaar met het bekleden van enige bestuursfunctie binnen de partij.

2. Het lidmaatschap van de vertegenwoordigende lichamen - met uitzondering van dat van de Eerste Kamer der Staten-Generaal - is onderling onverenigbaar.

3. Overige incompatibiliteiten met betrekking tot het lidmaatschap van vertegenwoordigende organen en bestuursfuncties binnen de partij worden bij huishoudelijk reglement geregeld.

Art. 13. Het stemmen bij volmacht op een vergadering is niet toegestaan.

Art. 14.1. De Algemene Leden Vergadering is het hoogste orgaan van D'66; zij komt tenminste eenmaal per jaar bijeen. Aan haar komen alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan andere organen zijn opgedragen.

2. De ALV wordt geleid door een oneven aantal voorzitters en de notulen worden gehouden door een notulencommissie.

3. Een stemcommissie beslist ter vergadering bindend of de ALV een besluit heeft genomen. Een rapportagecommissie beslist, indien wordt gestemd over een niet schriftelijk vastgelegd voorstel, over de inhoud ervan.

4. Het huishoudelijk reglement stelt nadere regelen omtrent bijeenroeping, aankondiging, agenda, leiding der vergadering en de wijze waarop besluiten worden genomen.

5. Ieder ter vergadering aanwezig lid heeft één stem.

Art. 15.1. De leden van D'66 kiezen rechtstreeks op een nader bij huishoudelijk reglement te bepalen wijze het hoofdbestuur, dat bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur en één lid uit elke regio.

2. Elke regio kiest een hoofdbestuurslid en een plaatsvervangend hoofdbestuurslid.

3. De leden van het dagelijks bestuur worden rechtstreeks door de ALV gekozen.

Art. 16. Het hoofdbestuur bestaat uit tenminste 9 en ten hoogste 37 leden. De samenstelling en het aftreden van het hoofdbestuur geschiedt op bij huishoudelijk reglement vast te stellen wijze.

Art. 17.1. Het hoofdbestuur is belast met de algemene leiding van D'66 en met de uitvoering van de besluiten van de Algemene Leden Vergadering.

2. Het hoofdbestuur is bevoegd aanvullende reglementen vast te stellen voor huishoudelijke en politieke vergaderingen, mits deze niet in strijd zijn met de statuten en het huishoudelijk reglement.

3. Het dagelijks bestuur is belast met de dagelijkse leiding van D'66.

Art. 18. D'66 wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door twee hoofdbestuursliden, van wie tenminste één lid van het dagelijks bestuur moet zijn.

Art. 19. Leden, die voor enige bestuursfunctie binnen D'66 of namens D'66 voor een lidmaatschap van enig vertegenwoordigend lichaam in aanmerking wensen te komen, moeten een door het hoofdbestuur opgestelde vragenlijst invullen en ondertekenen, waaruit blijkt dat zij na 9 mei 1940 niet zodanig betrokken zijn geweest bij handelingen, uitingen of voorvallen waaruit een nationaal-socialistische, fascistische of racistische gezindheid blijkt, of zij niet

zodanig hebben deelgenomen aan activiteiten van de bezettende macht dat één of ander een moreel beletsel zou vormen bij de candidatuur voor het lidmaatschap van een vertegenwoordigend lichaam.

Art. 20. De Algemene Leden Vergadering verleent de financiële commissie aan wie het financiële toezicht op het bestuur is opgedragen gehoord, aan de penningmeester al of niet voorwaardelijk décharge over het gevoerde beheer, zoals één en ander nader is geregeld in het huishoudelijk reglement.

Art. 21. De Adviesraad is een Eerste en Tweede Kamerfractie en hoofdbestuur adviserend orgaan. De samenstelling en het functioneren is geregeld bij huishoudelijk reglement.

Art. 22.1. Werkgroepen functioneren onder auspiciën van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66, die haar taken in haar statuten regelt. Deze statuten komen tot stand na advies van het HB en na goedkeuring door de ALV van D'66.

2. Het HB kan het bestuur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66 verzoeken voor een bepaald onderwerp een werkgroep in te stellen.

Art. 23.1. Een regio verenigt alle leden, wonende in een door het hoofdbestuur vastgesteld gebied.

2. Een subregio verenigt alle leden, wonende in een door het regiobestuur vastgesteld gebied.

3. Een afdeling verenigt alle leden wonende in een door het regiobestuur vastgesteld gebied, dat in beginsel één of meer gemeenten omvat.

4. Het huishoudelijk reglement stelt de grondregelen voor regio's, subregio's en afdelingen.

5. Regio's, subregio's en afdelingen zijn bevoegd eigen reglementen vast te stellen, mits deze geen bepalingen bevatten die in strijd zijn met statuten en huishoudelijk reglement van D'66.

6. Regio's, subregio's en afdelingen zijn geen rechtspersonen.

Art. 24.1. Samenstelling, bevoegdheden en verplichtingen van de bijzondere organen worden geregeld in het huishoudelijk reglement.

2. Commissies ad hoc kunnen door de ALV, de adviesraad en de ledenvergaderingen van regio's, subregio's en afdelingen worden ingesteld ter uitvoering van door deze vergadering nader omschreven opdrachten.

Art. 25. Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Art. 26.1. De geldmiddelen van D'66 bestaan uit:
a. contributies
b. donaties
c. erfstellingen en legaten
d. schenkingen
e. alle overige baten.

2. Het hoofdbestuur weigert een financiële bijdrage wanneer, naar inzicht van tenminste één derde van de hoofdbestuursliden, daardoor de politieke onafhankelijkheid van de partij in gevaar kan worden gebracht.

Art. 27.1. Wijziging van deze statuten is mogelijk door een besluit van de Algemene Leden Vergadering, genomen met tweederde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

2. Een wijziging treedt niet eerder in werking dan nadat een notariële akte is opgemaakt.

Art. 28.1. De Algemene Leden Vergadering stelt het huishoudelijk reglement vast, dat gewijzigd kan worden door een besluit van de Algemene Leden Vergadering, genomen met absolute meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

2. Het huishoudelijk reglement mag niet in strijd zijn met de statuten.

3. In gevallen waarin de statuten en het huishoudelijk reglement niet voorzien, beslist het hoofdbestuur, onverminderd het bepaalde in art. 14, lid 1.

Art. 29.1. Een besluit tot ontbinding van D'66 wordt door de Algemene Leden Vergadering genomen met tweederde meerderheid van stemmen.

2. Het ontbindingsbesluit geeft aan een eventueel liquidatiesaldo een met het doel van D'66 strokende bestemming.

3. Bij ontbinding van D'66 geschiedt de liquidatie door het hoofdbestuur.

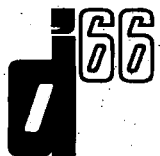
Art. 30.1. Een besluit als bedoeld in artikel 27 of artikel 28 of artikel 29 kan alleen worden genomen, indien de Algemene Leden

Vergadering is bijeengeroepen met de mededeling dat aldaar een dergelijk besluit zal worden voorgesteld.

2. De termijn voor bijeenroeping tot een zodanige vergadering bedraagt tenminste zeven dagen.

3. De letterlijke tekst van een voorstel tot wijziging van statuten of huishoudelijk reglement of tot ontbinding der partij wordt tenminste vijf dagen voor de vergadering bij het landelijk secretariaat en ter vergadering te inzage gelegd en wordt tenminste veertien dagen tevoren aan de regiobesturen toegezonden.

STICHTING WETEN SCHAPPELIJK BUREAU

SUBGROEP MIDDENOOSTEN

door Pim Peppelenbosch, koördinator

Op 13 maart is de subgroep Midden-Oosten wederom bijeen geweest. Zoals te begrijpen zal zijn, werd een groot gedeelte van de vergadering besteed aan een gedachtenwisseling rond de enige dagen tevoren ondernomen gewelddadige acties door Palestijnse groeperingen in Israël. De PLO had de verantwoordelijkheid daarvoor opgeëist.

Ingegaan werd op de achtergrond en mogelijke gevolgen van die terreurdaden. Met name kwam de vraag aan de orde of deze ontwikkelingen van invloed zouden moeten zijn op de verhouding tussen Nederland en de PLO. Van Israëlische zijde was immers de oproep gedaan de contacten met de PLO te verbreken.

De aktie werd zeer betreurd en gehoopt werd dat Israël niet op een zodanige wijze zou antwoorden, dat men wederom terecht zou komen in de vicieuze cirkel van geweld en tegen-geweld. Vooral vond de subgroep het spijtig dat steeds weer feiten zich voordoen die de vredesinitiatieven van Sadat dreigen te blokkeren. Deze terreuraktie behoorde daartoe, zoals ook de Israëlische strategie van het uitbreiden van de Joodse nederzettingen in bezet gebied. Bovendien maakt de PLO zich bepaald niet acceptabel als gesprekspartner door dit soort terroristische daden.

Een en ander neemt echter niet weg dat toch van nederlandse zijde contacten onderhouden zouden moeten worden met de PLO en eventuele andere Palestijnse groeperingen, die met enig gezag de gevoelens van een achterban kunnen vertolken. Wij erkennen de nationale identiteit van de Palestijnen en kunnen niet om de PLO heen als een van de duidelijkst herkenbare vertegenwoordigers van hen. Nader verkend moet worden of er andere groeperingen zijn die eveneens relevante Palestijnse groepen representeren.

Agenda van de volgende vergadering (maandag 24 april a.s. in het gebouw van de Tweede Kamer, Binnenhof 5, Den Haag, 20 uur):

1. opening en mededelingen
2. notulen vorige vergadering (13 maart)
3. Nederland, de Palestijnen en de PLO (gang van zaken m.b.t. deze notitie)
4. de Polisario-problematiek (a.d.h. van de uitgereikte artikelen: Het Hof en de Spaanse Sahara, vonnis of advies? van de hand van mr.A.F.van Dongen; Het Conflict over de Westelijke Sahara, van de hand van James Dorsey)
5. L.J.Brinkhorst zal worden gevraagd zijn bevindingen weer te geven n.a.v. zijn reis naar Israël
6. gedachtenwisseling omtrent recente politieke ontwikkelingen

WERKGROEP LANDBOUW

11 maart jl. bespraken we de behandeling van de landbouwbegroting in de Tweede Kamer. D'66 heeft daarbij d.m.v. een motie aandacht gevraagd voor de kleinere bedrijven. Hoewel inmiddels deze motie door de Kamer is verworpen is de werkgroep algemeen van mening dat er behoefte bestaat aan een landbouwbeleid waarin ook voor het kleinere bedrijf een plaats blijft ingeruimd. Uit berekeningen ook van buiten onze kring blijkt dat het aangepaste, minder intensieve, traditionele veehouderijbedrijf veel meer mogelijkheden biedt dan tot dusver werd gedacht. Speciale aandacht werd ook tijdens deze vergadering besteed aan de nota Landelijke Gebieden. Het blijkt dat zowel natuurbeschermers als landbouwers grote bezwaren hebben tegen de voorgestelde aanpak, met name gericht op ontmenging van functies. Natuurbeschermers spreken van een bloempottenlandschap terwijl landbouwers de verwildering in reservaten en landschapsparken vrezen. Een meer aan de economische en maatschappelijke ontwikkelingen aange-

past landbouwbeleid zal hoogstwaarschijnlijk landschapsbeschermend werken. Van de andere kant zal men zich moeten realiseren dat we in Nederland toch voornamelijk te maken hebben met cultuurlandschappen, die men ook zal moeten onderhouden. De tegenstelling tussen landbouwersbelang en natuurbeschermersbelang kan dan op den duur nog wel eens meevallen. Tenslotte kwam de bio-industrie aan de orde. Er bestond behoefte aan een uitvoeriger documentatie rondom de probleemgebieden. Van daar dat de conclusie was dat een aparte werkgroep hiervoor in het leven geroepen kon worden. De volgende vergadering van de werkgroep vindt plaats op zaterdag 8 april te 11.00 uur als vanouds in de Amershof, Snouckaertslaan 11, Amersfoort. Agendapunten zijn:

1. Concept alternatief landbouwbeleid,
2. Actualiteiten.

P. Loise
sekretaris

EEN VERZOEK AAN DE

WERKGROEP STAATSRECHT

In het verdere zowel als het meer recente verleden van D'66 hebben telkens opnieuw leden van onze partij zich ongerust gemaakt over polyinterpretabele verkiezingsuitslagen. Dit heeft dan telkens geleid tot voorstellen tot wijziging van ons kiesstelsel, die slechts afbreuk konden doen aan ons democratisch bestel, omdat zij er op gericht waren de pluriformiteit van onze samenleving in de vertegenwoordigende lichamen weg te masseren.

Het lijkt tijd nu eens een punt hierachter te zetten. Dit betekent niet dat wij alleen maar tevreden kunnen zijn met het huidige systeem. Integendeel, de afloop van de laatste kabinetsformatie heeft laten zien dat het werkelijke probleem weliswaar niet ligt in ons kiesstelsel, maar dat wij worstelen met subtiele democratische problemen, zoals de te smalle marge die partijachterbannen hun onderhandelaars met derden laten en wellicht de te grote offers die aan de "politieke duidelijkheid" worden gebracht.

In hoeverre zou er niet een gedragscode ontwikkeld moeten worden ter voorkoming van catastrofes als zich door toedoen van partijbestuur en partijraad van de PvdA tijdens de kabinetsformatie hebben voorgedaan? Dit probleem speelt niet alleen binnen de PvdA of zelfs maar binnen de politieke partijen, maar ook op nationaal niveau, nu de Tweede

Kamer ook al tijdens regeringsonderhandelingen met andere regeringen over verdragen, en niet slechts bij de goedkeuring van kant en klare teksten, een stem in het kapittel opeist (Almelo).
Mijn verzoek aan de Werkgroep Staatsrecht betreft dus, ruim geformuleerd, bestudering van de geheel eigen problemen van de zich ontwikkelende meer directe democratie.

Herman Cohen Jehoram

WERKGROEP STAATSRECHT EN BINNENLANDSE ZAKEN

De werkgroep heeft besloten een aantal zaken in onderzoek te nemen. Op langere termijn zal aandacht worden besteed aan: grondwetsherziening (w.o. kiesrecht, benoemingsprocedure burgemeester, commissaris des Konings, Rijnmondvoorzitter e.d.) scholing en democratisering ambtelijk apparaat (vierde macht), bescherming privacy, politie (in samenwerking met Werkgroep Justitie) enz.

Op middellange termijn zullen worden aangesneden: bestuurlijke (re-)organisatie (w.o. herindeling van gemeenten en provincies, Rijnmond), en andere vergelijkbare onderwerpen, op basis van reeds ingediende of nog in te dienen wetsontwerpen.

Op korte termijn gaat de werkgroep zich bezighouden met de kabinetsformatie en de collegevorming, alsmede met een kritisch onderzoek van het in de partij toegepaste kiesstelsel bij het opstellen van lijsten voor vertegenwoordigende lichamen.

De eerstvolgende vergadering van de werkgroep zal plaats vinden op maandag 10 april 1978, om 19.30 uur in het IIe Kamergebouw.

Naast de betrokken leden en kamerleden zullen tot het bijwonen van deze bijeenkomst ook de fractievoorzitters van D'66 staten-fracties en de lijsttrekkers van D'66 in de grote gemeenten worden uitgenodigd.

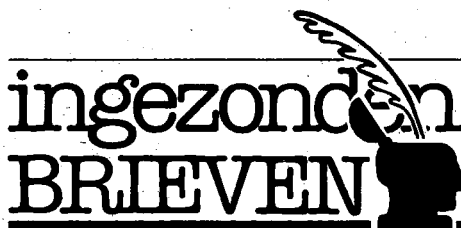
Iedereen is welkom. Wel graag even aanmelden bij de voorzitter van de werkgroep: mr. M.F.F.A. de Nerée tot Babberich, Röellstraat 3, Arnhem, tel. 085 - 427196 of de coördinerende secretaris, R.L.M. Verhagen, Bleulandweg 134, Gouda, tel. 01820 - 24923.

WERKGROEP ONDERWIJS

De volgende plenaire vergadering van de Werkgroep Onderwijs is vastgesteld op woensdag 12 april a.s. in de Poort van Kleef, Maria-plaats 7, Utrecht. Aanvang 19.45 uur. Agenda volgt.

WERKGROEP VOLKSHUISVESTING, BOUWNIJVERHEID EN RUIMTELIJKE ORDENING

De werkgroep vergadert op 5 april a.s. in het Tweede Kamergebouw, aanvang 20.00 uur, fractiekamer D'66. Tijdens deze vergadering worden de onderwerpen "wijziging wet R.O." en "Monumentenzorg" behandeld.

OLIERAMPEN

Na de ramp met de Torrey Canyon in 1967 werd in 1970 een interprovinciale commissie "Strandvervuiling door olie" gevormd. Deze bracht in 1972 een studie-rapport uit. Hierin werd gepleit voor een programma van onderzoek voor opbouw van een bestrijdingsorganisatie. In mei 1976 kwam de commissie met een ontwerp van bestrijdingsadviezen en een ontwerp-nota inzake alarmeringsregeling en in september 1977 met een interim-rapport bestrijding strandvervuiling door olie.

In al die nota's en rapporten wordt steeds nadrukkelijker de grote onmacht van de gemeenten afzonderlijk verwoord om een grotere olievervuiling (ik praat nu nadrukkelijk niet over een ramp) de baas te kunnen. De commissie acht dit schoonmaken van de stranden eigenlijk een taak voor het rijk, maar dat houdt de boot af. De commissie pleit daarom voor een provinciale alarmerings- en bestrijdingsorganisatie, voor het stichten van provinciale depôts.

Er wordt aan gewerkt, maar dat wordt het al jaren. Ook deze zomer moeten we maar gokken dat het goed gaat, terwijl we in '75 blijkens opgaven van Rijkswaterstaat, directie Noordzee, twee keer aan zo'n olievervuiling zijn ontsnapt. Vorig jaar moest Rijkswaterstaat zes keer grote olievlekken op zee te lijf en het lukte, dankzij rustig weer.

In mei '76 was het in La Coruna in Spanje raak en in de kerstvakantie van '77/'78 was in Zuid-Afrika (hoogseizoen!) 35 km strand veertien dagen lang niet te gebruiken.

Veertien dagen een vervuild strand in het hoogseizoen tussen Noordwijk en Wassenaarse slag levert 18 miljoen aan toeristisch verlies op. In Zeeland kost 1 km vuil

strand per dag f 70.000,- in Zuid-Holland f 53.000,-, in Noord-Holland f 41.000,- en in Friesland f 8.000,-. De commissie rekent dat een ramp als bij La Coruna in Nederland 150 miljoen recreatief verlies zou opleveren. Nu praten we maar niet eens over de milieu-schade omdat miljoenen meer indruk maken.

Schoorl heeft een werkgroep gevormd, die zelf een draaiboek heeft gemaakt voor zo doelmatig mogelijk optreden bij grote olievervuiling. Contacten met aannemers en instanties tot aan de Commissaris der Koningin zijn gelegd om ze ook bij nacht en weekendontij te kunnen bereiken. Recreatiebedrijven en allen die aan het toerisme verdienen zijn er blij mee. Hopelijk hoeft nooit te worden beproefd of het ook werkt. Toch wordt erover gedacht om van de zomer de proef op de som te nemen. De ambtelijke traagheid van rijk en provincie is groots en meeslepend. Gemeenten blijven zelf verantwoordelijk of ze willen en kunnen of niet. Kamer- en statenfracties, gemeentelijke kustafdelingen kunnen met deze beknopte informatie hun voordeel doen. Ik pleit ervoor deze zaak in kustprovincies en -gemeenten een onderdeel van de campagne te doen zijn.

Kustgemeenten kunnen in hun programma opnemen:

D'66 zal er al het mogelijke aan doen het rijk ervan te overtuigen dat de bestrijding van grote (olie) vervuiling op stranden een taak van het rijk is, omdat deze eigenaar is van de stranden en de vervuiling over de gemeente- en provinciegrenzen heen reikt.

Voor deze bestrijding moet een provinciale of regionale alarmerings- en bestrijdingsorganisatie worden opgebouwd met regionale depôts voor speciaal ontwikkeld strandmateriaal en bestrijdingsmiddelen.

Zolang rijk en provincie nalatig blijven in het opbouwen van een doeltreffende alarmerings- en bestrijdingsorganisatie, moet de gemeente zelf een "rampenplan" ontwikkelen om in ieder geval de drukstbezochte stranden zo snel mogelijk schoon te maken. Daartoe moeten dag- en nacht- en weekendcontacten met aannemers en instanties worden gelegd en moet vantevoren worden bepaald waar grote hoeveelheden olie voorlopig kunnen worden bewaard en/of opgeslagen.

Dit alles is natuurlijk maar een snel op papier geramide suggestie. De rapporten bieden ontzagwekkend veel leesvoer.

Belangrijke telefoonnummers zijn:

Interprovinciale commissie "strandvervuiling door olie", Koningskade 2 Den Haag, 070 - 264111.

Rijkswaterstaat, directie Noordzee (alleen voor bestrijding op zee), 01747 - 3791.

Provinciale Waterstaat Noord-Holland, ir. Feitsma ("met een middelgrote verontreiniging staan we machteloos"), 023 - 319350.

Een commercieel deskundige met ervaring in La Coruna en Zuid-Afrika, NBM-employé, C. Brunner, 070 - 814331.

NB. Op 8 maart kwam de heer Brunner in Bergen, Parkhotel, vertellen van zijn ervaringen in La Coruna en Zuid-Afrika, daartoe uitgenodigd in het kader van de verkiezingen door D'66 Egmond, Bergen, Schoorl.

Gerard Le Belle
Esdoornweg 33
Schoorl.
02209-1967

STORT NU

OP

GIRO

1.000.000

T.N.V.

DE PENNINGMEESTER

VAN D'66

JAVASTRAAT 6

DEN HAAG

HUMANITAS

heeft méér leden nodig

om nog iets méér voor anderen te kunnen zijn.

Want dat is wat HUMANITAS, nederlandse vereniging voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw, wil.

Om iets te kunnen zijn voor anderen is HUMANITAS actief op het gebied van:

- maatschappelijk werk
- samenlevingsopbouw - activiteiten waarmee mensen de samenleving willen verbeteren
- jeugdwelzijn (kinderbescherming)
- gezinsverzorging
- welzijnswerk voor ouderen
- het stimuleren van vrijwilligerswerk
- hulp en steun verlenen aan minderheidsgroepen
- uitgave van brochures en 2-maandelijks blad „van Mens tot Mens“

Zaken die politiek geïnteresseerde mensen niet onverschillig kunnen laten. Een goede reden om lid te worden van HUMANITAS.

Om méé te bepalen wat er gedaan moet worden en/of met uw contributie dit werk mogelijk te maken.

IK GEEF MIJ OP ALS LID VAN HUMANITAS

BON

Naam

Adres

Woonplaats

Ik betaal fl. contributie per jaar. Contributie bedraagt naar eigen keuze fl. 17,50 of meer per jaar. (Een echtpaar betaalt jaarlijks fl. 2,50 extra.)

Mijn gironummer is

Datum Handtekening

d

Deze bon in envelop zonder postzegel opsturen naar:
HUMANITAS CENTRAAL BUREAU, ANTWOORDNUMMER 4927,
AMSTERDAM.